

တၢ်ပညိၣ်ဒုးထီဒါကို

တၢ်ဒီးန့ၢ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ခွဲးယၢ်အတၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢ ကီၢ်ပယီၤ မ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤ ထံးအပူၤ (လၢယူၤ ၂၀၂၃ နံၣ် တုၤ လၢဖှၤတြုၤအါရံၤ ၂၀၂၄ နံၣ်)

လံာ်တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါ

လၢယူၤလံာ် ၁၀ သီ, ၂၀၂၄ နံၣ်/ KHRG လံာ်ကတြုၤနီၣ်ဂံၢ်- 24-2-BP1

KHRG

ကရင်လူၢ်အခွင့်အရေးအဖွဲ့

ကျေးလက်နေ့ပြည်သူများ၏အသံများကိုမှတ်တမ်းပြုစုခြင်း

၁. တပ်တော်အစိုးရအဖွဲ့၏အကျိုးစီးပွား

ဒီဖိုလာပယီသုးမိစိရိုးဒီးထံကီပဒိဒ်အတၢ်ဒိဒ်စိဒီးဆိဒ်တၢ်မၤ နၤဝဲကညီဖိသ့တဖၣ်အလုၢ်လၢထူသနူတၢ်ဆဲးတၢ်လၢပယီသုး ဝီဖိလၢအအိၣ်လၢကီပယီမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤသ့တဖၣ် ဘၣ်ဂဲၤပျၢ်ဂဲၤဆွဲးဒီးဂဲၤလိာ်ဝဲလၢအခွဲးအယၢ်အဂီၢ် အိၣ်လၢအ နံၣ်လၢအဆံတဖၣ်အဆံလံၤဒ်သီးကသိၣ်လိဒီးမၤလိဘၣ်တၢ်ဒ် အလုၢ်လၢထူသနူအိၣ်ဝဲအသီးန့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်လၢပယီသုးမိစိ ရိုးဟံးန့ၣ်ဆူၣ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤလၢ ၂၀၂၁ နံၣ်လံၤလံၤန့ၣ် တၢ်အိၣ် သးဟံးန့ၣ်ဒိၣ်ထီၣ်ဝဲ ဒီးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အတၢ်ဂ့ၢ်ကီ ဟဲအိၣ် ထီၣ်စ့ၢ်ကီးဝဲဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ် လၢကီပယီမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤ န့ၣ်လီၤ. ဖိဒ်ဖိသ့အခွဲးအယၢ်သ့တဖၣ် တၢ်မၤဘၣ်ဒ် အီၤ, တၢ်မၤလိကီသ့တဖၣ်အပူၤတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢတအိၣ်လၢဘၣ်, ဒီးဒီဖိုတၢ်မၤဘၣ်ဒ်ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ် ဒီးတၢ်တီၤစၢၤမၤစၢၤ ပုၤဂ့ၢ် ဝီတၢ်လိာ်ဘၣ်သဲးစးတၢ်ဘျၢသ့တဖၣ်အပီ ခူဖိသဝီဖိသ့တဖၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဝဲဒီးတၢ်ကီတၢ်ခဲ လၢအတၢ်အိၣ်မူကီး က ပၤဒဲးအပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖိဒ်ဖိသ့လၢအအိၣ်လၢကညီကီစဲၣ်အပူၤ သ့တဖၣ်လိာ်ဘၣ်ဝဲတၢ်လီၤလၢအဘၣ်အဘၢလၢအဝဲသ့က ဖဲးလိမၤဒီးဘၣ်တၢ်အဂီၢ် ဒီးဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့လၢ အအိၣ်ဒီးအကံၢ်အစီအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကိုဖိမိာ်ဒီးဒုဖိသဝီဖိသ့ တဖၣ်စ့ၢ်ကီး လိာ်ဘၣ်ဝဲတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢအဖိအလံၤတၢ် ဖဲးလိမၤဒီးအဂီၢ် ဒီးလီၤကဝီခိၣ်န့ၣ်ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါသ့တဖၣ် လိာ်ဘၣ်တၢ်မၤစၢၤလၢကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤလိလီၤလၢအဘၣ် အဘၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

လံာ်တၢ်ဒုးသ့ညါအံၤပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲတၢ်အုၣ်သးသ့တဖၣ် လၢ တၢ်မၤနီၣ်မၤပၤအီၤဖဲအပူၤကွၢ်တၢ်နံၣ်တၢ်မၤလိနံၣ်လၢကီပယီ အပူၤစးထီၣ်လၢလၢယူၤ ၂၀၂၃ နံၣ်တုၤလၢဖျါတြုၤအါရံၤ ၂၀၂၄ နံၣ်အဘၣ်ကဝီပုၤန့ၣ်လီၤ. လံာ်တၢ်ဒုးသ့ညါအံၤ ပာ်ဖျါထီၣ် ဝဲတၢ်တၢ်တၢ်အကလုာ်ကလုာ်လၢဒုဖိသဝီဖိသ့တဖၣ်ဘၣ်ကွၢ် ဆၢၣ်မဲာ်ဝဲဖဲတၢ်သဘံၣ်သဘၣ်အဆၢကတီၢ် ဒီး တၢ်လၢအဒုး အိၣ်ထီၣ်တၢ်ကီတၢ်ခဲ လၢတၢ်ကဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ အဂီၢ် လၢကီပယီမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤန့ၣ်လီၤ. လံာ်တၢ်ဒုး သ့ညါအံၤအခိၣ်ထံးတဆၢဒိၣ်န့ၣ် ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲတၢ်အိၣ်သးဖုၣ် ကိာ်ဖိဘၣ်ထွဲဒီး တၢ်ဒီးန့ၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အခွဲးအယၢ်လၢ လီၤကဝီပုၤတချုးဒ်လၢသုးမိစိရိုးဟံးန့ၣ်ဆူၣ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤဖဲ ၂၀၂၁ နံၣ်ဒ်ဘၣ် ဒီးတၢ်မၤဘၣ်ဒ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယၢ်လၢအဟဲကဲထီၣ် သးအါထီၣ်စးထီၣ်လၢန့ၣ်လံၤလံၤန့ၣ်လီၤ. လံာ်တၢ်ဒုးသ့ညါခဲ ဆၢတဆၢတခီ ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲတၢ်အုၣ်သးဘၣ်ထွဲဒီး တၢ်တဒီးန့ၣ် တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ခွဲးယၢ်လၢပုၤပုၤ ဒီးအါန့ၣ်အန့ၣ် တၢ်တၢ် တၢ်ဒီးတၢ်လီၤပျံၤလီၤဘၣ်ယီၤ လၢဒုဖိသဝီဖိသ့တဖၣ်ဘၣ်ကွၢ် ဆၢၣ်မဲာ်ဝဲ ဖဲလၢအဝဲသ့ကွဲးစၢၤမၤပုၤ တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အ တၢ်လိာ်ဘၣ်သ့တဖၣ် လၢအလီၤကဝီပုၤအခါန့ၣ်လီၤ. လၢခဲ ကတၢ် လံာ်တၢ်ဒုးသ့ညါအံၤပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲတၢ်ပဲာ်ထံနီၤဖးတၢ် အိၣ်သး ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢဒီးသဲးစး ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ် ဖးဆူၣ်လီၤကဝီဒီးထံဂုၤကီၤဂုၤပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါသ့တဖၣ်အအိၣ် လၢကျဲသနူတၢ်ဆိတလဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

၂. တၢ်အိၣ်သးအတၢ်ပဲာ်ထံနီၤဖး

စံာ်စိန့ၣ်တၢ်အိၣ်သး - ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်အတၢ်အိၣ် သးလၢကီပယီပူၤ

တၢ်မၤဘၣ်ဒ်ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ် လၢကီပယီမုၢ်ထီၣ်ကလံၤ ထံးအပူၤအံၤဘျးစဲလိာ်ဝဲအသးလိလိဒီးသနူသ့တဖၣ်လၢအ ဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤလၢပယီသုးမိစိရိုးလၢ ၁၉၆၀ နံၣ်လံၤ လံၤလံၤန့ၣ်လီၤ. သနူလၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤအကျါတခါန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ “တဲာ်လွံာ်တဲာ်” ဒီးသနူဝဲအံၤအတၢ်ပညိၣ်ခိၣ်သ့န့ၣ် မ့ၢ်ဒ်သိး ကမၤဟးဂီၤဝဲတၢ်ဘျးစဲလၢအအိၣ်လၢပုၤပာ်ဆၢတၢ်ဖိဒီးအဝဲ သ့အဟံၣ်ဖိဃီဖိ ဒီးလီၤကဝီခူဖိသဝီဖိသ့တဖၣ်အဘၣ် စၢၤ ဒီဖိုတၢ်မၤတဲာ်ဝဲတၢ်အိၣ်တၢ်အီၤ, ကျိၣ်စ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ, တၢ်ဆုတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျါ, ဒီးကျါကျဲလၢတၢ်ကနုာ်လီၤပာ်ဖျါမၤသ ကီးတၢ် ဒီးသုးဖိစုကဝဲပာ်ဆၢတၢ်သ့တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပယီ သုးမိစိရိုးလၢဝဲသနူဝဲအံၤ ဒီးမၤဘၣ်ဒ်ပုၤဒုဖိသဝီဖိလၢကညီကီ စဲၣ်အပူၤသ့တဖၣ် အခွဲးယၢ်အါအါသီသီ တအိၣ်ဒီးတၢ်ဟံး ထီၣ်အဝဲသ့ဂ့ၢ်ဝီနီၤတမံၤဘၣ် အိၣ်လၢအနံၣ်လၢအဆံတဖၣ် အဆံလံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤဘၣ်ဒ်ပုၤဒုဖိသဝီဖိခွဲးယၢ်လၢအဝဲသ့မၤ

ဝဲသ့တဖၣ်အကျါပာ်ဃုာ်ဝဲ တၢ်မၤပျံၤမၤဖုး, တၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်သဝီ ဖိ, တၢ်မၤဆါပယဲတၢ်, တၢ်ခးနီၤစုကဝဲသ့တဖၣ်, တၢ်ခွဲၣ် အူထီၣ်ဒုသဝီဟံၣ်ဃီသ့တဖၣ်, တၢ်မၤဟးဂီၤသဝီဖိတၢ်အိၣ် တၢ်အီၤ, ကသံၣ်ကသီဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်အဂုၤအဂၤသ့တဖၣ်, တၢ်မၤပာ်တၢ်လဲၤထီၣ်ကွၢ်လီၤဒီးတၢ်မၤဆူၣ်သဝီဖိသ့တဖၣ် သုးလီၤသုးကျဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤဘၣ်ဒ်ပုၤဒုဖိသဝီဖိခွဲးယၢ်သ့တဖၣ် အံၤတၢ်ပာ်ပနီၣ်အီၤဒ်ဒုးယၢ်ကျိၣ်မ့ၢ် ဒီးကျိၣ်မ့ၢ်ထီၣ်ဒါပုၤဟီၣ် ခိၣ်ဖိန့ၣ်ဆၢၣ်သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ဖဲလၢတၢ်ဆဲးလီၤစုမုၢ်ကျါ လၢထံကီဒီးဘၣ်တၢ်ပတုာ်တၢ်ခး အ တၢ်အုၣ်လီၤအီၤလီၤအလံာ်ဃံးဃာ်အပူၤဖဲ ၂၀၁၅ နံၣ်ဝဲအလီၤ ခဲန့ၣ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယၢ်ဒီးမုၢ်ကျါဝဲၤကွၢ်အတၢ်အိၣ်သး ဟဲဂုၤထီၣ်ဝဲ လၢလီၤကဝီပယီလၢအအိၣ်ကီပယီမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤ တနီၤ န့ၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်သးလၢအဟဲဂုၤထီၣ်အကျါပာ်ဃုာ်ဝဲ တၢ်လဲၤ ထီၣ်ကွၢ်လီၤသဘျုး, တၢ်လုာ်အိၣ်နီၣ်ခိၣ်သးသမူခွဲးယၢ်ဟဲ အါထီၣ်, တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢဟဲဂုၤထီၣ်, တၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ ခွဲးယၢ်ဟဲအါထီၣ် ဒီးတၢ်ပာ်ဖျါထီၣ်တၢ်ထံာ်တၢ်ပာ်သး သဘျုး

ဒိၣ်ထီၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ဒ်လဲၣ်ဂ့ၤဂ့ၤ, ဒူဖိသဝီဖိလၢအအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီးဝဲဒီး တၢ်လဲၣ်ထီၣ်က့ၤလီၤအတၢ်တြီၤမၤတံၢ်တံၢ်, တၢ်ဟ့ၣ်နီၣ်ဒိက့ၢ်ဂီၤ တၢ်စံၣ်ညီၣ်ဒီးတၢ်ဒီးလီၤမ့ၢ်ပီၢ်အတၢ်လီၤပျံၤလီၤဘၣ်ယိၣ်သ့ၣ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်သးလၢအဟဲၣ်ဂ့ၤထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ကညီၤသဝီဖိအါဂၤထံၣ်စ့ၢ်ကီးဝဲဒ်အမ့ၢ်ကျဲၤလၢကဒုးအိၣ်ထီၣ်ပယီၤ ကလုၣ်အတၢ်ဒိၣ်စီန့ၣ်လီၤ. အဒိ, တၢ်မၤလိက့ၢ်ဟဲၣ်အထီၣ်ဝဲလၢ တၢ်လီၤလၢအအိၣ်လၢသးမိၤစီရိၤဒီး KNU ခံဖုလၢတၢ်ပဟီၣ် ကဝီၤပူၤဘၣ်ဆၢၣ် ညီၣ်န့ၣ်တၢ်တဒုးပာ်ဃုာ်ဝဲကညီၤကျိၣ်မ့ၢ်တ မ့ၢ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်ထွဲဒီးကညီၤတၢ်ဆဲးတၢ်လၢလၢတၢ် သိၣ်လိအလံာ်ညီၣ်သိၣ်ဒိအပူၤဘၣ်. တုၤဖဲ ၂၀၁၄ နံၣ်န့ၣ်, တၢ် တြီၤဃာ်ဝဲတၢ်သိၣ်လိကလုာ်ဒုၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အကျိၣ် လၢတၢ်မၤ လိက့ၢ်လၢကီၢ်ပယီၤဒိတဘျီညါအပူၤဒီးတၢ်အံၤပာ်ဖျါဝဲဒၣ်လၢ တၢ်သ့ၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ် ဒ်စုကဝဲၤပီးလီၤခိၣ်သ့ၣ်တခါ အ သိး လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ထံၣ်ကီၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်သန့ၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး အပူၤ

တချုးလၢပယီၤသးမိၤစီရိၤဟံးန့ၣ်ဆူၣ်တၢ်စီတၢ်ကမီၤလၢ ၂၀၂၁ နံၣ်ဒ်ဘၣ်န့ၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်အသန့ၣ်ခိၣ်သ့ၣ်မိၢ်ပုၤအိၣ်ဝဲခဲ ကလုာ်လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကူၣ် ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်အသန့ၣ်ခိၣ်ကလုာ်အံၤမ့ၢ်ဝဲ ကိုလၢ အအိၣ်လၢ ပယီၤ ပဒိၣ်တၢ်တီၣ်ခိၣ်ရိၣ်မဲ အဖိလၢဒီးကိုလၢအအိၣ်လၢကညီၤဒိက လုာ်စၢဖိၣ်ကရၢ (KNU) အဖိလၢ လၢအဘၣ်တၢ်တီၣ်ခိၣ် ရိၣ်မဲ အီၤလၢ ကညီၤကူၣ်သ့ၣ်ဆဲးလၢဝဲကျိၤ (KECD) န့ၣ်လီၤ. ဒီဖျါပ ယီၤသးမိၤစီရိၤအတၢ်သ့ၣ်ပယီၤကလုာ်ဒိၣ်စီသန့ၣ်တပယုာ်ဃီအ ဃီဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ KECD ဖဲ ၁၉၅၆ နံၣ်ဒ်သိးတၢ်ကကၢၤ ဃာ်ပၤဃာ်ဝဲကညီၤကလုာ်အလုၤလၢထူ သန့ၣ်တၢ်ဆဲးတၢ်လၢအ ကီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢ KECD အလံာ်ညီၣ်သိၣ်ဒိအပူၤန့ၣ် တၢ်အခိၣ် သ့ၣ်လၢတၢ်သိၣ်လိအီၤမ့ၢ်ဝဲကညီၤကျိၣ်, ကညီၤတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ, တၢ်စံၣ်စီၤတဲၤဒီးလုာ်လၢထူသန့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်မၤဝဲထံၣ်ကီၢ်ဒိဘၣ်တၢ်ပတုာ်တၢ်ခဲဖဲ ၂၀၁၅ နံၣ် ဒီးပယီၤ သးမိၤစီရိၤအတၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်တၢ်စီတၢ်ကမီၤဖဲ ၂၀၂၁ နံၣ်ဝဲအ လီၤခဲတန့ၣ်အဘၣ်စၢၤန့ၣ်ကိုအကလုာ်အိၣ်ဝဲ (၅) ကလုာ်လၢ လီၤကဝီၤပာ်ပနီၣ်ကညီၤကီၢ်စံၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ကိုအကလုာ်သ့ၣ် တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ (၁) KECD ကို, (၂) ပယီၤပဒိၣ်ကို, (၃) ကိုလၢလီၤက ဝီၤဖိနီၣ်ကစၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တီၣ်ခိၣ်ရိၣ်မဲဝဲ (၄) တၢ်ဘျီတၢ် ဘါကို ဒီး (၅) ကိုလၢအအိၣ်လၢပယီၤပဒိၣ် ဒီးလီၤကဝီၤ KNU ပုၤဘၣ် မူဘၣ်ဒါတၢ်တီၣ်ခိၣ်ရိၣ်မဲသကိးအဖိလၢ လၢအသ့ၣ်လံာ်ညီၣ် သိၣ်ဒိခဲခါလၢန့ၣ်လီၤ. လၢကိုတကလုာ်အံၤအပူၤန့ၣ် ပုၤမၤ တၢ်ဖိအါတက့ၢ်မ့ၢ်ဝဲပယီၤပဒိၣ်ကိုသရၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီး တၢ်သိၣ် လိဒ်ကညီၤကျိၣ်ဒီးကညီၤတၢ်စံၣ်စီၤတဲၤတဆဲးတက့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဒီးန့ၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်စးထီၣ်လၢပယီၤသးမိၤစီ ရိၤ ဟံးဆူၣ်တၢ်စီတၢ်ကမီၤလၢ ၂၀၂၁ နံၣ်

စးထီၣ်လၢပယီၤသးမိၤစီရိၤဟံးဆူၣ်တၢ်စီတၢ်ကမီၤဒီးဒုးအိၣ် ထီၣ်ဝဲထံၣ်ကီၢ်တၢ်ပတၢ်ပြုးကိၣ်ကးကရၢ (SAC) ဖဲ ၂၀၂၁ နံၣ် လံၤလံၤန့ၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဒိမၤပယုာ်ပဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်လၢအိၣ်ဒီး အကျိၤအကျဲၤလီၤတၢ်လီၤဆဲး ဟဲၣ်အထီၣ်ဝဲလၢကညီၤ ကီၢ်စံၣ်အ ပူၤ ဒီးဒုးကဲထီၣ်ဝဲတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲ လၢဒူဖိသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ် အိၣ်မူပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲဒီးတၢ်တၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ် လၢဒူဖိ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဝဲအါခါအကျိၤတမံၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်ဒီးန့ၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒီဖျါလၢခိၣ်ရိၣ်န့ၣ် တၢ်ဆါ သတြီၣ်အဃိ တၢ်မၤလိက့ၢ်အါမးဘၣ်ပတုာ်ဃာ်လံာ်ဝဲအသး ဒီး ဖဲလၢပယီၤသးမိၤစီရိၤဟံးဆူၣ်တၢ်စီတၢ်ကမီၤဖဲ ၂၀၂၁ နံၣ်ဝဲအ လီၤခဲန့ၣ် တၢ်ဟဲၣ်ခဲလီၤစ့ၢ်ကီးတၢ်လၢက့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤ ခဲအံၤ ခဲအံၤန့ၣ်လီၤ. ဒီဖျါတၢ်ဟဲၣ်ခဲလီၤတၢ်ဒိၣ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ်အ ဃီ တၢ် က့ၤအိၣ်ထီၣ်ကဒါက့ၤတၢ်မၤလိက့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တဘျီဘၣ် ဒီးတၢ် ဘၣ်ပတုာ်ဃာ်ကွံာ်တၢ်မၤလိက့ၢ်တနီၤန့ၣ်လီၤ. ဒီဖျါစု ကဝဲၤတၢ် သဘံၣ်သဘျီ ဒီးတၢ်မၤတပျီၣ်တပျီၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ကဲထီၣ် သးတပယုာ်ဃီအဃိ တၢ်မၤလိက့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဒိဟးဂီၤစ့ၢ် ကီးဝဲန့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲာ်ညါ ဖဲလၢတၢ်ဘိးဘၣ်ရၢလီၤဝဲလၢ တၢ်ကစးထီၣ်သူကမ့ၢ်တၢ်န့ၣ်လီၤကဲသးသဲးတၢ်ဘျီ ဖဲလၢ ဖုၤတြုၤအါရံၣ် ၁၀ သီ ၂၀၂၄ နံၣ်န့ၣ်ပုၤသ့ၣ်စၢ်သးဘိၣ်လၢအ ကယၢကယၢ လၢကညီၤကီၢ်စံၣ်အပူၤဃုာ်ထီၣ်ကွံာ်လၢ အဟံၣ် အဃိတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၤဒီဖျါအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ပျံၤဘၣ်ဖုးဝဲလၢ တၢ်ကဖိၣ်မၤဆူၣ်အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤကဲသးဒီးတၢ်အံၤမၤ တံာ်တံာ် စ့ၢ်ကီးအဝဲသ့ၣ်တၢ်ဒီးန့ၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

စးထီၣ်လၢပယီၤသးမိၤစီရိၤဟံးဆူၣ်တၢ်စီတၢ်ကမီၤဖဲ ၂၀၂၁ နံၣ် ဝဲအလီၤခဲန့ၣ်တၢ်မၤလိက့ၢ်လၢဖိဒ်ဖိသ့ၣ်ဒီးသ့ၣ်ဘိၣ်သးစၢ်လၢအ အိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် အိၣ် က့ၤထဲ (၄) ကလုာ်လၢအမ့ၢ်ဝဲ (၁) KECD ကို, (၂) ကိုလၢ SAC တီၣ်ခိၣ်ရိၣ်မဲဝဲ, (၃) ကိုလၢလီၤကဝီၤဖိနီၣ်ကစၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တီၣ်ခိၣ် ရိၣ်မဲဝဲဒီး (၄) တၢ်ဘျီတၢ်ဘါကိုသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကိုလၢအ အိၣ်လၢပယီၤပဒိၣ် ဒီးလီၤကဝီၤ KNU ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတၢ်တီၣ်ခိၣ် ရိၣ်မဲသကိးအဖိလၢအံၤတအိၣ်လၢဘၣ်. ကိုအခိၣ်ထံးတက လုာ်, သၢကလုာ်တကလုာ်ဒီးလွံၢ်ကလုာ်တကလုာ်အံၤ အိၣ်ဝဲ လၢ KNU ဟီၣ်ကဝီၤပူၤ ဒီးသ့ၣ် KECD လံာ်ညီၣ်သိၣ်ဒိန့ၣ်လီၤ. ကိုသ့ၣ်တဖၣ်အံၤဘၣ်တၢ်ပာ်ပနီၣ်အီၤလၢ KNU ဒီးတဒီးန့ၣ်တၢ် ပာ်ပနီၣ်လၢ SAC အအိၣ်ဘၣ်. ကိုခဲကလုာ်တကလုာ်တခီအိၣ် ဝဲလၢဟီၣ်ကဝီၤလၢအအိၣ်လၢ SAC တၢ်ပၤအဖိလၢ ဒီးဟီၣ်က ဝီၤလၢအအိၣ်လၢ SAC ဒီး KNU ခံဖုလၢတၢ်ပၤအဖိလၢ (အါ တက့ၢ်လၢဝုၤပူၤ)န့ၣ်လီၤ. ကိုတကလုာ်အံၤ သ့ၣ် SAC အလံာ် ညီၣ်သိၣ်ဒိၣ် ဒီးတဟူးဂဲၤမၤသ ကိးတၢ်ဒီးကိုအကလုာ်လၢအ ဂၤသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်.

၃. တပ်ကဲထိပ်သားနီကီအတတ်ကွဲဖုန် - တပ်ဒီးနီတပ်ကူညီဘုန်ကူညီသ့အတတ်တၢတၢသ့တဖန် ဖုန် လၢလီကဝီပတ် ပနီကညီကီဖဲခဲအပူ ဒီးပုလီကဝီဖဲအတတ်ခိန်ဆၢသ့တဖန်

“သန့ထီတဲအသးလၢတၢအိန်သးအဖီခိန်န့ၣ်, ပနီပုဂံ လၢ SAC အံထီတဲဒုးမၤဟးဂီၤတဲတၢမၤလီကွဲသ့တဖန် ဒ်သီးက တြီဃာ်ဖိဒ်သ့သ့တဖန် လၢကနီမၤလီ ဘုန်တၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢန့ၣ်အဖီ, ပတဲပုၤကွဲဖဲ သ့တဖန်လၢကဂုၢ်ကွဲး စၢအဂ့ၤကတၢၢ် ဒ်သီးအဝဲ သ့ကမၤန့ၣ်တၢကူညီဘုန်ကူညီသ့ ဒီးဒ်သီးပအိန်ကတီၤ ပသးလၢ ပသ့တဘုန်ကွဲဆၢခဲဒီးတၢကီ တၢခဲ လၢ ခါဆူမဲၣ်ညါတဂ့ၤကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.”

နီအ---, ကွဲလၢလီကဝီဖဲနီကစၢဒုးအိန်ထီတဲတီခိန်ရိၣ်မဲဝဲတ ဖျါၣ် အကွဲခိန်ခံ, ဆအ--- သဝီ, နိန်တကီကရူၢ်, နိန်တကီကီၢ် ဆၢ, ဒုပျၢ်ယၢ်ကီၢ်ရၢၣ်

ပယီၤသးမိဖိရဲၤအတၢ်ဟံးဆူၣ်တၢမိတၢ်ကမိဖဲ ၂၀၂၁ နံၣ်အံၤ ဒုးအိန်ထီတဲတၢမၤတံၢ်တံၢ်လၢတၢကူညီဘုန်ကူညီသ့အဂီၢ်ဒီး မၤဘုန်ဒိဝဲကွဲဖဲလၢအအိန်လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူ သ့တဖန်အတၢ်ဖဲလိမၤဒီးအခွဲးအယၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်န့ၣ်လီၤ. လံာ်တဆၢဒိၣ်အံၤအပူန့ၣ်တၢပာ်ဖျါထီၣ်တဲ တၢတၢတၢခိန်သ့ မိၢ်ပုၤဘုန်ထွဲဒီးလီၢ်ကဝီပုၤတၢအတၢ်ဒီးန့ၣ်တၢကူညီဘုန်ကူညီ သ့ခွဲးယၢ် လၢအဘုန်တၢမၤနီၣ်မၤဃါအီၤလၢ KHRG စးထီၣ် ဖဲလၢယူၤ ၂၀၂၃ နံၣ်တုၤလၢ လၢဖျါတြုၤအါရံၣ် ၂၀၂၄ နံၣ်အ ပူ န့ၣ်လီၤ. လံာ်ဆၢဒိၣ်အံၤပာ်ဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကီး ဒုဖဲသဝီဖဲသ့ တဖန်အတၢ်ထံးဂံၢ်ထံးဘါ ဒ်သီးကလဲၤခီဖျါဘျဲဝဲတၢတၢတၢ သ့ တဖန်အံၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢဟံးန့ၣ်တၢမၤနီၣ်မၤဃါအဆၢ ကတီၢ်တကွီၣ်ပူန့ၣ်, KHRG ဒီးန့ၣ်တၢပာ်ဖျါခဲလၢာ် (၆၄) ခါ လၢအ ဘုန်ထွဲဒီး တၢဒီးန့ၣ်တၢကူညီဘုန်ကူညီသ့အတၢ်ကီတၢ ခဲ လၢဒုဖဲသဝီဖဲလၢကီၢ်ရၢၣ် (၇) ဘုန်လၢာ်အပူဘုန်လဲၤခီဖျါကွဲ ဆၢခဲမဲဝဲသ့တဖန်န့ၣ်လီၤ. KHRG မၤနီၣ်မၤဃါဝဲတၢခးလီၤ တၢလၢကွဲအိန်ဝဲအစ့ၤကတၢၢ် (၉) ဘျီ, ကွဲဘုန်ဒိအိန်ဝဲ (၂၂) ဂၤ, ကွဲသရၢ်ဘုန်ဒိ (၂) ဂၤ ဒီးကွဲဖဲသံဝဲ (၃) ဂၤန့ၣ်လီၤ. KECD အတၢ်မၤနီၣ်မၤဃါ ဖဲဆၢကတီၢ်တကွီၣ်ဝဲန့ၣ်အပူ ပာ်ဖျါဝဲ ဒ် လၢ ကွဲလၢအအိန်လၢ KECD တၢတီခိန်ရိၣ်မဲအဖီလၢာ် ဒီးဘုန် ဒိဟးဂီၤဝဲခီဖျါပယီၤသးမိဖိရဲၤစုကဝဲတၢဒုး အိန်ဝဲခဲလၢာ် (၇) ဖျါၣ်, ပုၤကွဲဖဲဘုန်ဒိ (၁၃) ဂၤ, ကွဲသရၢ်ဘုန်ဒိ (၂) ဂၤ, ပုၤကွဲဖဲ ဘုန်သံ (၅) ဂၤ ဒီးကွဲကမံးတံၢ်ဘုန်သံ (၁) ဂၤန့ၣ်လီၤ.

တၢဒီးန့ၣ်တၢကူညီဘုန်ကူညီသ့အတၢ်တၢတၢလၢဒုဖဲသဝီဖဲပာ်ဖျါ ထီၣ်ဝဲသ့တဖန်မုၢ်ဝဲ (၁) တၢဘုန်တၢဘၢလၢကွဲအိန်လၢထုၤ ဘုန်ဒီးဒုးကဲထီၣ်ဝဲကွဲဖဲသ့တဖန်တၢသံတၢပုၤ, တၢဘုန်ဒိဘုန်

ထံး, ဒီးကွဲတၢသ့ထီၣ်ဘုန်ဒိဟးဂီၤ, (၂) SAC အတၢ်ဂုၢ်ဆူၣ် ဝဲပဒိၣ်ကွဲသ့တဖန်, (၃) တၢမၤအမၤမၤန့ၣ်ပုၤလၢအကွဲထွဲတၢ သ့တဖန် ဒီးဟံၣ်ဖိဃီဖိမုၢ်ကျိၤဝဲကွဲတၢကီတၢ ခဲဒီး (၄) ဒု ဖဲသဝီဖဲတၢဘုန်သ့မုၢ်ဟးဖျိးသ့တဖန်န့ၣ်လီၤ. ဒ်လဲၣ်ဂ့ၤဂ့ၤ, လီၢ်ကဝီဒုဖဲသဝီဖဲဒီးမိၢ်ပုၤသ့တဖန် ကျဲးစၢဝဲ အဂ့ၤကတၢၢ် ဒ်သီးဖဲဒ်သ့သ့တဖန်ကအိန်ဘုန်ကွဲအဂီၢ် ဒီးအဝဲသ့သ့ ဝဲလီၢ်ကဝီ တၢခိန်ဆၢကျိၤကျဲသ့တဖန် ဒ်သီး ကဘျါရဲဝဲတၢ ကူညီဘုန်ကူညီသ့အတၢ်ဂုၢ်ကီသ့တဖန်န့ၣ်လီၤ.

တၢဘုန်တၢဘၢလၢကွဲအိန်လၢလၢပုၤပုၤဘုန်

ဖိဒ်သ့သ့တဖန်သ့ဝဲအတၢ်ဆၢကတီၢ်အါတကွဲလၢကွဲပူၤ အယိကွဲန့ၣ်ကြၢးမုၢ်ဝဲတၢလီၢ်လၢအဘုန်အဘၢလၢကွဲဖဲသ့တ ဖန်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. နီခိဒီးနီသးအတၢ်ဘုန်တၢဘၢန့ၣ် မုၢ်ဝဲတၢ လၢအရဲဒိၣ်ကတၢၢ်လၢဖိဒ်သ့သ့တဖန်ကဖဲလိမၤဒီး တၢ အဂီၢ် ဒီးကွဲသရၢ်/သရၢ်မုၢ်သ့တဖန်တၢသံတၢပုၤဒီးတၢဘုန်ဒိဘုန်ထံးအိန်အါ ထီၣ်ဝဲအယိန့ၣ်လီၤ. လၢတၢန့ၣ်အယိကွဲဖဲမိၢ်ပုၤအါဂၤ တဆုၤ အဖိလၢကွဲလၢဘုန်. ဒုဖဲသဝီဖဲတနီၤဃုထၢဝဲတၢလီၢ်လၢအဝဲ သ့ဆိကမိၣ်ဝဲလၢအဘုန်ဘၢကတၢၢ် ဒီးဒုးအိန်ထီၣ်ဝဲတၢမၤလီ လီၢ်သ့တဖန်န့ၣ်လီၤ. တၢလီၢ်လၢအဝဲသ့သ့ဃုထၢဝဲဟံးဃုာ် ပုၤ ပူၤ, တၢဘုန်တၢဖိၣ်အဒဲ, တၢဘုန်တၢဘၢအတၢ်သ့ထီၣ် သ့ တဖန် ဒီးဒုဖဲသဝီဖဲအဟံၣ်သ့တဖန်န့ၣ်လီၤ. လီၢ်ကဝီသဝီဖဲ လၢဒွဲၣ်လိကီၢ်ဆၢတဂၤ ပာ်ဖျါဝဲဒ်လၢ “မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၢၣ်အပူ န့ၣ်တၢတ့ထီၣ်ဝဲကွဲအါတကွဲလၢပုၤပူၤ ခီဖျါတၢပုၤဝဲပယီၤက ဘီယုၤတၢဟံးခးလီၤတၢဒီးကွဲဖဲအါမးဟးထီၣ်ကွဲကွဲန့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်လၢပယီၤသးမိဖိရဲၤဟံးဆူၣ်တၢမိတၢ်ကမိဖဲ ၂၀၂၁ နံၣ် လံာ်လံာ်န့ၣ်ယထံၣ်ဘုန်လၢဒွဲၣ်လိကီၢ်ဆၢအပူန့ၣ် ပုၤကွဲဖဲ သ့ တဖန်ဘုန်မၤလီတၢလၢပုၤခီဖျါအဝဲသ့ပျဲဝဲ SAC သုးအတၢ် ခးလီၤနီၤစါကျိးဒိၣ် ဒီးအတၢ်ဟံးခးလီၤတၢဒီးကဘီ ယုၤအယိ န့ၣ်လီၤ [...]. ပုၤကွဲဖဲတနီၤဟးထီၣ်ကွဲကွဲ ခီဖျါအဝဲသ့ပျဲဝဲ SAC တၢခးလီၤတၢအယိန့ၣ်လီၤ.”

တၢအိးထီၣ်ကွဲန့ၣ်ဒီးသန့ထီတဲအသးလၢတၢသဘုန်သဘုန်အ တၢအိန်သး လၢအဆိတလဲအသးထီဘိအဖီခိန်န့ၣ်လီၤ. ကွဲတ နီၤ, လီၤဆီဒ်တၢကွဲလၢအအိန်လၢ KNU တၢပၤဟီၣ်ကဝီပူၤ

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤဘၣ်တၢ်ဒိၣ်အိၣ်အိၣ်ဖဲ လၢအိၣ်ကူး ၂၀၂၃ နံၣ် ဖဲ ဆဂ--- သဝီ, မးထီၣ်ကရူၢ်, ဒွဲၣ်လိၣ်ကိၢ်ဆၣ်, မုၢ်တြီၢ်ကိၢ်ရၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤအံၤဟံၣ်ဖျါဝဲ ပုၤကိၢ်ဖဲသ့ၣ်တဖၣ်ဃးအိၣ်ကဒုလၢတၢ်ပူၤ ဖဲလၢ SAC သုးခးလီၤကျိၣ်ဖးဒိၣ် ဘူးဒီးအသဝီအခါန့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

တဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်အိၣ်ထီၣ်အိၣ်ဖဲတၢ်အိၣ်သးဂၢၢ်ထီၣ်ဝဲအခါဒီး ဘၣ်တၢ်ပတုၣ်အိၣ်ဖဲလၢပုၤသဝီဖဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဟူဝဲလၢ SAC သုးဟံၣ်ဘူးထီၣ်ဒီးအသဝီအခါန့ၣ်လီၤ. ဒ်လဲၣ်ဂ့ၤဂ့ၤ, ကိၢ်လၢ တၢ်တက့ၤအိၣ်ထီၣ်ကဒါက့ၤဒ်အိၣ်ဘၣ်စးထီၣ်လၢ ပယီၤသုးမိၢ်စိရိၤ ဟံးဆူၣ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤလၢ ၂၀၂၃ နံၣ်လံၤလံၤန့ၣ်အိၣ် ဒ်ဝဲအခါ မးန့ၣ်လီၤ. နီၢ်ဂ--- လၢအအိၣ်လၢ ဆဟ--- သဝီ, ငထီၣ်က့ ကရူၢ်, မူကိၢ်ဆၣ်, ချၢၣ်လွံၢ်ထူၣ်ကိၢ်ရၣ်အပူၤန့ၣ် ဟံၣ်ဖျါဝဲဒ်အံၤ

“

ယဖိမုၢ်လၢအဒိၣ်တၢ်မုၢ်အဲၣ်ဒီးဆဲးထီၣ်က့ၢ်န့ၣ် တီၤထီၣ်က့ၢ်လၢအဂီၢ် ဖဲလီၢ်ကဝီၤအဘူးဖဲအံၤတအိၣ်ဘၣ်. ယဖိလၢအဆဲး (၂) ဂၤတဒီ ကိၢ်မုၢ်အိၣ်ထီၣ်န့ၣ် အဝဲသ့ၣ်လဲၤထီၣ်ဝဲသ့ ဘၣ်ဆၣ်ကိၢ်တအိၣ်ထီၣ်ဘၣ်အပီ ယမၤတသ့ နီတမံၤဘၣ်.”

SAC သုးအတၢ်ဟဲခးလီၤတၢ်လၢအလီၤပျံၤလီၤဖး ဒီးလၢတၢ်တယၢ်ဆိဃာ်အိၣ်တဘျီဘၣ်အံၤဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ပျံၤတၢ်ဖး ဒိၣ် ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်ဒီးသးတၢ်ဆိကမိၣ်တဘျီလီၢ်ဘၣ်စးလၢဒုဖဲသဝီဖဲ ဃုၣ်ဒီးဖိဒိဖဲသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. နီၢ်ဒ--- လၢအမုၢ်ဝဲမိၢ်တၢ်လၢ အလဲၤခိဖျါဘၣ်ဝဲ SAC ကဘီယူၤတၢ်ဟဲခးလီၤတၢ်ဖဲ ဆဒ--- သဝီ, ပုက့ကရူၢ်, လူၤသီကိၢ်ဆၣ်န့ၣ် ဟံၣ်ဖျါဝဲဒ်ဒ်အံၤ

“

ကဘီယူၤဟဲခးလီၤတၢ်ဖဲယသါကလဲၤဟံၣ်ဘုလၢယစံၣ် ပျီပူၤအခါန့ၣ်လီၤ. ညီန့ၢ်ဖဲဆၢကတီၢ်အဝဲန့ၢ်န့ၣ် ပုၤလၢအိၣ်လၢဟံၣ်န့ၣ် မုၢ်ဒ်ပုၤမုၢ်ဒီးဖိဒိဖဲသ့ၣ်တဖၣ် ဒီ

ဖျီလၢပုၤလၢအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်လဲၤမၤတၢ်လၢစံၣ်ပူၤ ဒီးတၢ်သ့ၣ်အိၣ်ဖျးအိၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အပီ, ဖဲလၢကဘီယူၤဟဲခးလီၤတၢ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ် ပုၤလၢအဃုၢ်အိၣ်ကဒုလၢတၢ်ပူၤန့ၣ် အိၣ်ဒ်ပုၤမုၢ်ဒီးပုၤဖိဒိဖဲ သ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. မ့ၣ်ပီၢ်လၢကဘီယူၤတၢ်လီၤဝဲတဖျါန့ၣ်လီၤတံၢ်ဘူးကဘၣ်တၢ်ပူၤအပီ ဖဲလၢပုၤဖိသ့ၣ်ဒီးပုၤမုၢ်ပုၤလၢအအိၣ်ခူသ့ၣ်ဖဲတၢ်ပူၤဝဲန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟံၣ်က့ၤထီၣ်အခါ ပုၤဖိသ့ၣ်အကျါတၢ်ကန့ၣ်တကတီၤလၢတၢ်ဘၣ်သၢသီ ဒီးပုၤဖိသ့ၣ် ဝဲန့ၣ်အမိၣ်စ့ၢ်ကီးအနီၣ်တအၢကွံာ်တခါန့ၣ်လီၤ. ကဘီယူၤဟဲခးလီၤတၢ်ဝဲအလီၢ်ခံ ပုၤကိၢ်ဖဲသ့ၣ်တဖၣ်လဲၤထီၣ်က့ၢ်တဘျီလၢ ဘၣ် ဒီဖျီမ့ၣ်ပီၢ်လၢတၢ်တၢ်လီၤအိၣ်အကျါတဖျါ လီၤတံၢ်ဝဲဖဲကိၢ်ဂပၤအပီန့ၣ်လီၤ.”

ဒီဖျီ SAC သုးတၢ်ခးလီၤကျိၣ်ဖးဒိၣ်, တၢ်ခးလီၤတၢ်ဒီးကဘီယူၤဒီးသုးတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအါထီၣ်ဝဲအပီ, လီၢ်ကဝီၤသဝီဖဲလၢအအိၣ်လၢကိၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဝဲဒီးတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအတၢ်ဘၣ်ယိာ်ဘၣ်ဘျီ အါထီၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ဖဲအပူၤကွံာ် ၂၀၂၃ - ၂၀၂၄ တၢ်မၤလိနံၣ်အပူၤန့ၣ် ကိၢ်အါတက့ၢ်လၢအအိၣ်လၢကိၢ်ရၣ် (၇) ဘၣ်အပူၤ, လီၤဆီဒ် တၢ်ကိၢ်လၢ အအိၣ်လၢ KECD တၢ်တီၢ်ခိၣ်ရိၣ်မဲအဖိလၢသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် ဘၣ်တၢ်ပျါဆိအိၣ်တလၢ ဖဲလၢဖျါတြုၤ အါရံၣ်အခိၣ် ထံးတနွံအ ပူၤန့ၣ်လီၤ.

- ပုၤကိၢ်ဖဲဒီး ကိၢ်သရၣ်တဖၣ် အတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဒီးတၢ်သံတၢ်ပုၤ

တၢ်မၤနီၣ်မၤဃါအကတီၢ် (ဖဲလၢယူၤလဲ ၂၀၂၃ နံၣ်တုၤ လၢဖျါတြုၤအါရံၤ ၂၀၂၄ နံၣ်အတီၢ်ပူၤ) န့ၣ်, SAC သုး ခးလီၤတပျီၤ စုကဝဲဒီးခးလီၤတၢ်လၢကဘီယူၤဆူကိၢ်တၢ်မၤလိလီၢ်ဒီးသဝီသ့ၣ်တဖၣ်ဟဲအါထီၣ်ဝဲ, တၢ်အံၤဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဒီးတၢ်သံတၢ်ပုၤလၢပုၤကိၢ်ဖဲဒီးကိၢ်သရၣ်တဖၣ်အကျါဖဲကိၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲထီၣ်သး ဖဲလၢယူၤ ၁၄ သီ, ၂၀၂၃ နံၣ်န့ၣ်, SAC ခးလီၤဝဲ ကျိၣ်ဖးဒိၣ်ဆူ ဆဒ--- ပုၤတၢ်အတီၤထီၣ်ကိၢ်, လၢအအိၣ်ဖဲ ထီတထူၣ်ကိၢ်ဆၣ်, တီအူကိၢ်ရၣ်အပူၤအခါ, ကျိၣ်ဖးဒိၣ်ချံတဖျါလီၤတံၢ်ဘၣ်ဝဲပီၢ်မုၢ်ဟံၣ်ဒွဲန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အပီ မၤဘၣ်ဒိဝဲ ကိၢ်ဖိပီၢ်မုၢ်သၢဂၤ လၢအအိၣ်ဟဲလၢ သဝီလီၤဆီလိာ်သးတဖၣ် ဒီးအိၣ်ကဒုဝဲဖဲကိၢ်ဖိဟံၣ်ဒွဲအံၤန့ၣ်လီၤ. ပီၢ်မုၢ်ဖိသၢဂၤအံၤန့ၣ်မုၢ်ဝဲ နီၢ်ဒ--- (၁၆ နံၣ်), ဘၣ်ဒိဖဲအခိၣ် သၣ်ဃံ, နီၢ်သ--- (၁၄ နံၣ်), ဘၣ်ဒိဖဲအခိၣ်တီသၣ်, ဒီး နီၢ်က--- (၁၅ နံၣ်), ဘၣ်ဒိဝဲဖဲအစုဒုကိၢ်လၢအစုဒုတကပၤ န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆုၢ်အဝဲသ့ၣ်ဆူ ဆဒ--- တၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒါး လၢတၢ်ကူၤဃါဘျါအဂီၢ်, ဒီးအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ပူၤအါထီၣ်ကသံၣ်ကသီ တဖၣ်လၢတီအူဝဲပူၤ မုၢ်လၢကသံၣ်တအိၣ်လၢပုၤလၢ တၢ်ဟ့ၣ်က

သံၣ်ဒါးအပူၤဘၣ်အယီၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲလါအီးကထိဘၣ် ၁၃သီ, ၂၀၂၃နံၣ်န့ၣ်, SAC သုးဝဲလီၤခိၣ် သ့ၣ် (စကခ-၁၂), ခိၣ်ချ့သုးရ့ၣ်နီၣ်ဂံၢ် (ခမရ-၂၃၀) ဒီး (ခမရ-၂၃၁), ဒီး ခိၣ်သုးရ့ၣ်နီၣ်ဂံၢ် (ခလရ-၉၇) တဖၣ်ခးလီၤဝဲကျိဖဲ ဒိၣ်ဆူ ဆသ--- သဝီပူၤ, တဒါကူကရူၢ်, ကီးတရံးကီၢ်ဆၣ်, ဒူ ပျၢ်ယၢ် ကီၢ်ရ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ကျိဖးဒိၣ်ချ့တဖျၢၣ်လီၤတၢ်ဘၣ်ဝဲလါ က့ၢ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အပူၤ, ဒီးအကုလၢပိၢ်ဖးထီၣ်တဖၣ်န့ၣ် ဘၣ် သံဝဲပုၤက့ၢ်ဖိ တဂၤ အသးနံၣ် ဖဲနံၣ် လၢအမံၤမ့ၢ်ဝဲ နီၢ်လ---, ဒီး ဘၣ်ဒိစ့ၢ်ကီးဝဲပုၤက့ၢ်ဖိအဂၤ သၢဂၤလၢအမ့ၢ် နီၢ်မ--- (၁၂ နံၣ်), နီၢ်န--- (၁၆ နံၣ်), ဒီး မဝ--- (၆ နံၣ်) သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ် န့ၣ်အသီး, ဖဲလါယနူၤအါရံၤ ၃၀ သီ, ၂၀၂၄နံၣ်န့ၣ်, SAC သုး ခးလီၤဝဲတရံးကျိဖးဒိၣ်ဖဲ ဆက---သဝီ, တနီၤသရံၣ်ကီၢ်ဆၣ်, ဘျံးဒဝဲကီၢ်ရ့ၣ်အပူၤ, ဒီးကျိဖးဒိၣ်ချ့အကျိတဖျၢၣ် လီၤတၢ် ဝဲ လၢက့ၢ်ကရူၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. ကျိချ့အံၤပိၢ်ဖးထီၣ်ဒီးမၤဘၣ်ဒိဝဲက့ၢ် တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တဖၣ်ဒီးပုၤသဝီဖိအဟံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်, ဒီးဘၣ်ဒိစ့ၢ် ကီးက့ၢ်သရံၣ်မ့ၢ်တဂၤ လၢအမ့ၢ် ဒီပ--- (သးနံၣ် ၄၀နံၣ်), ဘၣ် ဒိဝဲဖဲအစုန့ၣ်လီၤ. ပုၤက့ၢ်ဖိ အသးနံၣ် ၁၅ နံၣ်လၢအမံၤမ့ၢ် စီၤ ခ--- တဂၤ ဘၣ်ဒိဝဲလါ တၢ်ခးလီၤကျိဖးဒိၣ် လၢကဲထီၣ်သး လီၤဆီအဂၤတဘျီဖဲ ဆလ--- သဝီ, ဟးတရဲကရူၢ်, ဖၣ်အၣ် ကီၢ်ဆၣ်, ဒူသထူၣ်ကီၢ်ရ့ၣ်အပူၤ, ဒီးအဝဲတဲဖျါထီၣ်အတၢ်တူၢ် ဘၣ်ဆူ KHRG အအိၣ်လၢ,

“

“ပုၤ (က့ၢ်သရံၣ်ဒီး တံၤသကီးတဖၣ်) ဘၣ်ယိၣ်တၢ်လၢပ ကီၢ် ဒိၣ်မးမ့ၢ်လၢယဟးထီၣ်ဟးလီၤတန့ၢ်ဘၣ် (ဒီဖျိတၢ် ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးအယီၤ) ဒီး (ဖဲတၢ်ကူစါယါဘျါဆၢကတီၢ်) ပတထံၣ်လိာ်ဘၣ် ပသးဘၣ်. (...) (ဒီဖျိတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ် ထံးအံၤအယီၤ) ယသးဘၣ်ဒိဒိၣ်မး (...) ပမ့ဘၣ်ဒိ (ဒီး ကျိဖးဒိၣ်ချ့အက့) တဘျီကဒီးဒုပမၤတသ့လၢဘၣ်. မံ အဝဲသ့ၣ် (SAC သုး) သုတဟဲ (လၢပသဝီ) နီၣ်တဘျီလၢ တဂ့ၤ.”

ဖဲလါဖဲပထုဘၣ် ၇သီ, ၂၀၂၃နံၣ်န့ၣ်, SAC သုးကဘီယူၤခး လီၤတၢ်ဖဲ ဆသ--- သဝီ, နါကီၢ်ခဲကရူၢ်, ဒွဲၣ်လိကီၢ်ဆၣ်, မုၢ်တြီၢ်ကီၢ် ကီၢ် ရ့ၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ကွံၣ်လီၤဝဲမ့ၢ်ပိၢ် ၁၁ပျၢၣ်, တနီၤန့ၣ်လီၤ ဘၣ်ဝဲလါ KECD သဝီဖိက့ၢ်, မၤသံဒီးမၤဘၣ်ဒိဝဲပုၤက့ၢ်ဖိ, ပုၤသဝီဖိဒီး က့ၢ်သရံၣ်တဖၣ်, ဒီးမၤဟးဂုၢ်ဟးဂီၤက့ၢ်အတၢ်သ့ၣ်ထီၣ် သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. သရံၣ်က့ၢ်ခိၣ် စီၤပ--- တဲဖျါထီၣ်ဝဲပုၤဒီး

တၢ်သ့ၣ် တမ့ၢ်သးတမ့ၢ်လၢ “ပုၤက့ၢ်ဖိအါဂၤဒီးက့ၢ်သရံၣ်တဂၤ ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဝဲ (ဒီဖျိသုးကဘီယူၤခးလီၤတၢ်အယီၤ) န့ၣ်လီၤ. (...) ပုၤက့ၢ်ဖိ သံဝဲခဲဂၤဒီး ဘၣ်ဒိဝဲ ယုၤဂၤ. ပုၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးခဲ လၢန့ၣ်အိၣ်ဝဲ အဂၤ ၁၀ (...) ယအိၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ကီၢ်ဂီၤဒိၣ် မး (ဒ်က့ၢ်ခိၣ်တဂၤအ သိး) မ့ၢ်လၢပုၤ (သဝီဖိ) နၢ်န့ၢ်ပုၤ (က့ၢ်အံၤ) ဒီးပျဲအဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဟဲထီၣ်က့ၢ်ဒ်သိးကန့ၢ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ အဂီၢ်လီၤ. ဒီဖျိတၢ်ကဲထီၣ်သးဒ်အံၤအယီၤ, ယအိၣ်ဒီးတၢ်ကီၢ်တၢ် ဂီၤ, တၢ်သ့ၣ်ဘၣ်ဖျိၣ်သးဘၣ်ဖျိၣ်ဘၣ်ပးတၢ်လဲၤဒီဖျိအၢသီ တ ခါအံၤ, အယီၤခဲအံၤယမၤတၢ်တသ့နီၣ်တမံၤဘၣ်. ယကျဲးစၢၤယၢ်မ့ၢ်

တၢ်ဂီၤတဖၣ်အံၤ ဘၣ်တၢ်ဒိန့ၢ်အံၤဖဲလါဖဲပထုဘၣ် ၇ သီ, ၂၀၂၃ နံၣ်, ဖဲ ဆသ--- သဝီ, နါကီၢ်ခဲကရူၢ်, ဒွဲၣ်လိကီၢ်ဆၣ်, မုၢ်တြီၢ်ကီၢ် ရ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤလၢအစ့ၣ်တကပၤန့ၣ်ပၢ်ဖျါထီၣ်ဝဲ ပုၤက့ၢ်ဖိအ ကျိတဂၤ လၢအဘၣ်ဒိဒီဖျိ SAC သုးကဘီယူၤခးလီၤတၢ်အယီၤ, ဒီးအဝဲဒီးန့ၢ်ဝဲဂ့ၢ်ဂီၢ်အူတၢ်ကွၢ်ထွဲကူစါလၢ လီၢ် ကဝီၤဆူၣ်ချ့ပုၤမၤ တၢ်ဖိတဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤလၢအထွဲတကပၤပၢ်ဖျါထီၣ် ဝဲပုၤသဝီဖိလၢအသံလွၢ်ဂၤအနီၢ်ခိ, လၢပၣ်ဃုာ်ဒီးပုၤက့ၢ်ဖိခဲဂၤ, ဒီ ဖျိအ ဘၣ်ဒိဒီး SAC သုးကဘီယူၤခးလီၤတၢ်လၢသဝီပူၤဖဲလါဖဲပ ထုဘၣ် ၇ သီ, ၂၀၂၃ နံၣ်အယီၤန့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- လီၢ်ကဝီၤသဝီဖိ)

1 ကွၢ်ဘၣ်စ့ၢ်ကီး KHRG, “ဒူသထူၣ်ကီၢ်ရ့ၣ် ဟီၣ်ကဝီၤတၢ်ပၢ်ဖျါ- SAC တၢ်ခးလီၤကျိဖးဒိၣ်ဆူသဝီတဖၣ်လၢ ဒူသထူၣ်ကီၢ်ဆၣ်အပူၤ, ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ် ဒိ ဘၣ်ထံးဒီး တၢ်ဟးဂုၢ်ဟးဂီၤ (ဖဲလါဖဲပထုဘၣ် ၂၀၂၂နံၣ် တုၤလါဖျါတြီၢ်အါရံၤ ၂၀၂၃နံၣ်)”, လိမးရုး ၂၀၂၄ နံၣ်, ဘၣ်ပးဒီး နီၢ်ဒိဒီး နီၢ်သးတၢ်ဘၣ် ယိၣ် သးပျဲလီၤတီၢ်က့ၢ်တၢ်တဖၣ် မၤဘၣ်ဒိဖိသ့ၣ်ဒီး အဝဲသ့ၣ်တၢ် မၤလိမးဒီး ဒီးတၢ်လဲၤထီၣ်က့ၢ်ဒ်လဲၣ် အဂ့ၢ်တက့ၢ်.

ပၢ်ခုၣ်ယသး ဘၣ်ဆၣ် ဖဲယလဲၤဒီကံၤတၢ်ကဲထီၣ်သး အလီၤန့ၣ် ယမဲၢ်ထံတဖၣ် ဟဲယုၤ လီၤဝဲလၢယမဲၢ်သၣ်အလီၤန့ၣ်လီၤ. ယ ဆိကမိၣ်တၢ်ဂ့ၢ်အံၤကိးမုၢ်နံၤဒဲးလီၤ.”

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤ ဘၣ်တၢ်ဒိန့ၢ်အီၤဖဲလဲၤစဲးပထုဘၢၣ် ၇ သီ, ၂၀၂၃ နံၣ်, ဖဲ ဆဃ--- သဝီ, နါကီၢ်ခဲကရူၢ်, ဒွဲၣ်လိကီၢ်ဆၣ်, မုၢ်တြီၢ်ကီၢ် ရုၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤအံၤပၢ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢပုၤသဝီဖိတဖၣ်ကတံၢ်က တီၤအသးလၢကယိးထီၣ် ဝဲပုၤကွဲၣ်ဖိလၢအဘၣ်ဒိ စီၤရ--- အဖဲခွါ တ ဂၢအံၤလၢစုၣ်အပူၤ ဒီးလဲၤဆုၢ်အီၤဆူ လီၤကဝီၤတၢ်ဆါဟံၣ်တဖျါန့ၣ် လီၤ. ကွဲၣ်ဖိပိၣ်ခွါသးနံၣ် ၁၄ နံၣ်လၢအမ့ၢ် စီၤစ---အံၤဘၣ်ဒိဝဲဒီး မ့ၢ်ပိၣ်အကွဲၣ်ဖိထီၣ်လၢ SAC သုးကွဲၣ် လီၤအီၤဆူသဝီပူၤ ဖဲမုၢ်နံၤ အဝဲန့ၣ်ဟါလီၤခိ ဖဲ န့ၣ်ရံၣ် န့ၣ်လီၤ. အဝဲသံကွဲၣ် ဖဲတၢ်လဲၤစိၣ်ဆုၢ် အီၤဆူတၢ်ဆါဟံၣ်အကတီၢ်န့ၣ် လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- လီၤကဝီၤသဝီဖိ)

ပုၤကွဲၣ်ဖိလၢအသံဖဲကဘီယူၤခးလီၤတၢ်တဂၤ အပၢ် စီၤရ--- လၢ ဆဃ--- သဝီ, နါကီၢ်ခဲကရူၢ်, ဒွဲၣ်လိကီၢ်ဆၣ် တဲဖျါထီၣ်ဝဲ,

“ဖဲယဖိခွါဘၣ်ဒိဝဲန့ၣ်, KECD အခိၣ် (ကီၢ်ဆၣ်မုၢ်ဒါခိၣ်) ဒုးသ့ၣ်ညါယၤ, တဘျီယီ ယလဲၤဃီၤကွၢ်ယဖိခွါလီၤ. ယ တဲတၢ်ဒီးအီၤ ဒီးအဝဲတဲဘၣ်ယၤ ‘ပါၤဒါ...ယဘၣ်ဒိဖဲက ဘီယူၤခးလီၤတၢ်န့ၢ်...ယဆိမိၣ်ဒုယကသံလီၤ’. ယတဲ

ဘၣ်အီၤ ‘နတသံဘၣ်. ပၢ်ဆူၣ်န သးနီၤ’. ပသဝီပူၤန့ၣ် ဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိတအိၣ်နီၣ်တဂၤဘၣ်. ပအိၣ်လၢခိခိၣ် ပုၤကျါအဃိ ကီၢ်ဒိၣ်မးလၢပကဒီးန့ၢ်ဘၣ် ဆူၣ်ချ့တၢ် ကူ စါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲအသးသမူဟးထီၣ်ကွဲၣ် ဖဲယလဲၤစိၣ် ဆုၢ်အီၤဆူတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒါးအဆၢအကတီၢ်, ဖဲယဖိ အီၤလၢစုၣ်ပူၤ အခါန့ၣ်လီၤ. (...) ဖဲတၢ်ကဲထီၣ်သးအံၤဝဲၤ အလီၤခိ, ပၢ်သ့ၣ်တဖၣ်, မိၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဟီၣ်ဝဲယၤဝဲညါ. ယၤနါကွၢ် ယဟီၣ်စ့ၢ် မ့ၢ်လၢ ယသးဟး ဂီၤဒိၣ်မးအဃိလီၤ. ပဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ပလီၢ်ပဒီလီၤ.”

• ကိုတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ပိးလီတဖၣ်ဟးဂူၢ်ဟးဂီၤ
တၢ်ဟးဂူၢ်ဟးဂီၤဘၣ်ဃးဒီးကိုအတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်, တၢ်သိၣ်လိဒီး တၢ်မၤလိပိးလီတဖၣ်, ဟံၣ်ဒွဲၣ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တဖၣ်, ထံအပိးလီ တဖၣ်ဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤအဂၤတဖၣ်လၢအဘၣ်ဃးဒီးကိုအပိးလီ တဖၣ်န့ၣ် မၤဘၣ်ဒိကွၢ်ဝဲ တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ကျါကျဲဒီး ပုၤ ကိုဖိ အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဒီး အတၢ်ပၣ်ဃုၣ်ပၣ်ဂီၢ်လၢတၢ်မၤလိမၤ ဒီးအပူၤန့ၣ်လီၤ. SAC အတၢ်ထီၣ်ဒုး, ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ပညိၣ်ဝဲ ကို တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တဖၣ်ဒ်ဒုးတၢ်ပၣ်နီၣ်အသိးလိလီၤဖဲတၢ်ဒုးတၢ် ယၤအဆၢကတီၢ်, တၢ်ခးလီၤကျိဖးဒိၣ်ဒီး တၢ်ခးလီၤကဘီယူၤ ဆူ ကိုအိၣ်သ့ၣ်လီၤသးအဟီၣ်ကဝီၤတဖၣ်အံၤန့ၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ တၢ်ဟးဂူၢ်ဟးဂီၤဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်ဒီး မၤဟးဂီၤလီၤပျီဝဲကိုတၢ်ပိးတၢ် လီတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤဟးဂီၤကိုတၢ်ပိးတၢ်လီတၢ်အိၣ်ယၤတဖၣ်အံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်လၢ မိၢ်ပၢ်, ကိုသရၣ်ဒီး လီၤကဝီၤခိၣ် နၢ် တဖၣ်အဂီၢ် ဘၣ်ဃးဒီးဖိသၣ်တၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ ခွဲးယၢ်အဂီၢ်, မ့ၢ်လၢတၢ်ကဘၣ်ဘီထီၣ်ကွၢ် ကိုတၢ်သ့ၣ်ထီၣ် တ ဖၣ် လၢဆူညါတနံၣ်တၢ်မၤလိအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. KECD ကိုခိၣ် နီၢ် တ--- လၢအအိၣ်ဖဲ ဆန--- သဝီ တဂၤပၢ်ဖျါထီၣ်ဝဲ

“ယထံၣ် မ့ၢ်ပိၣ်လီၤတဲၣ်ဖဲကိုကရၢၢ်ပူၤ သၢဖျါ. (...) ကို တၢ်သ့ၣ်ထီၣ် လွံၢ်ဖျါလၢန့ၣ် ဟးဂီၤကွဲၣ်ခိဖျါ ကဘီယူၤ ခးလီၤတၢ်အဃိန့ၣ်လီၤ. (...) ယသးအုးဒိၣ်မးဖဲယထံၣ် ဘၣ် ယကိုဘၣ်တၢ်မၤဟးဂီၤကွဲၣ်အီၤ ဒီးယဘၣ်ယိၣ်လၢ ဖိသၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ထီၣ်ကွၢ်ကိုတသ့ လၢဘၣ်. (...) ယ တၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးတခါအံၤအဂ့ၢ်န့ၣ် ယတဲဖျါထီၣ်ကွၢ်မး တ ဘၣ်လၢဘၣ်. ယသးတဖျါအံၤ လီၤသဘံးလၢစီ ဖဲ ယထံၣ်ဝဲကိုအံၤ ဘၣ်တၢ်မၤဟးဂီၤကွဲၣ်အီၤအခါန့ၣ်လီၤ.

2 ကွၢ်ဘၣ်ဖဲ “ချုၣ်လွံၢ်ထူၣ်ကီၢ်ရုၣ် တၢ်ကဲထီၣ်သးတၢ်ပၢ်ဖျါ- တၢ်ဖိၣ်န့ၢ်ပုၤသဝီဖိဒ် တၢ်ဒိသဒုကတဲၤ, ပယီၤသုးတၢ်ခးလီၤကျိဖးဒိၣ်, ဒီးတၢ်ဂုၢ်ဆူၣ်ဖျါဆူၣ် ဖဲမုၢ်ကီၢ်ဆၣ်, လါမးရှး ၂၀၂၃နံၣ်”, လါအိးကထိဘၣ် ၂၀၂၃ နံၣ်.

အခဲအံၤ ယမၤတၢ်တသ့နီၣ်တမံၤဘၣ်. (...) က့ၢ်တၢ်ညၢၣ်ထီၣ်န့ၣ် အရ့ၤဒိၣ် ဒိၣ်မးဒီး တၢ်ညၢၣ်ထီၣ်ဘၣ်ထီၣ်အပူၤတဖၣ်န့ၣ် ဒိၣ်မးလီၤ. ပကဘၣ်မၤရဲၤမၤပျီၤက့ၢ် က့ၢ်တၢ်ညၢၣ်ထီၣ်အက့ၢ်အခီၤလၢအလီၤ. ကရဲၤဟးဂီၤက့ၢ်တဖၣ်, ဒီး မ့ၢ်ပုၤတုၤထီၣ်စၢၤက့ၢ်ပုၤကသ့တကၤဂၤဒါန့ၣ် ပတသ့ၣ်ညါဘၣ်”

ပုၤက့ၢ်ဖိ ၁၄ နံၣ်လၢအသံက့ၢ်ခိဖျိ SAC ကဘီယုၤခးလီၤတၢ်ဖဲဆယ--- သဝီ, နါကီၢ်ခဲကရူၢ်တဂၤ အပၢ်လၢအမံၤမ့ၢ် စီၤရ--- န့ၣ်, တဲပျီၤထီၣ်ဝဲ

“

“ခဲကီၢ်တနံၣ်န့ၣ်, ပကဘၣ်တုၤထီၣ်တၢ်အိၣ်ကဒုလီၢ်လၢပုၤက့ၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကအိၣ်ခူသ့ၣ်အဂီၢ်, ဒီးအဝဲသ့ၣ် ကမၤလိတၢ်ဖဲန့ၣ်အဂီၢ်. ပကဘၣ်ဒိသဒါက့ၢ်ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ လၢမ့ၢ်အီၤလဲၤ (SAC) အတၢ်ထီၣ်ဒုးမၤအၢအပူၤန့ၣ်လီၤ. က့ၢ်ကမံးတံၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ဃုက့ၢ်ဃာ်တၢ်လီၢ်လၢ က့ၢ်အဂီၢ်ဝံၤလံ. ပကတုၤထီၣ်စ့ၢ်ကီးတၢ်အိၣ်ကဒုလီၢ်လၢ က့ၢ်သရၣ်ဒီး က့ၢ်ဖိသ့ၣ် တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.”

၁) တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့သနူလၢတၢ်ဟူးဂဲၤထီၣ်ဒါအိၣ်ဒီး ကမ့ၢ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤထီၣ်ဒါက့ၢ်ပဒိၣ် (CDM)

ဖဲတၢ်မၤနီၣ်မၤဃါတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအဆၢကတီၢ်န့ၣ်, ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်က့ၢ်လၢအအိၣ်လၢ SAC သုးအတၢ်ပၤဆုၤဖိလၢတဖၣ်န့ၣ်စးထီၣ်လၢ ၂၀၂၁ နံၣ် သုးဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်ဖိကမိၤဝံၤအလီၢ်ခဲ, အဝဲသ့ၣ်ဟူးဂဲၤက့ၢ်လၢ KNU တၢ်ပၤဟီၣ်ကဝီၤတဖၣ်ဒီး တၢ်ပၤသဃဲၤဟီၣ်ကဝီၤတနီၤ လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးတဖၣ်အပူၤတန့ၢ်လၢဘၣ်, အဂ့ၢ်မ့ၢ်လၢ ပုၤက့ၢ်ဖိအါမး ဂ့ၢ်လိၣ်ထီၣ်က့ၢ် SAC သုးပၤဆုၤအိၣ်တဖၣ်ဒီးမိၢ်ပၢ်သ့ၣ်တဖၣ်စ့ၢ်ကီးတဆုၤအဖိလၢက့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လၢဘၣ်. က့ၢ်သရၣ်သရၣ်မ့ၢ်အနီၣ်ဂံၢ် အါအါဂီၢ်ဂီၢ် န့ၣ်လီၤပၣ်ဃုာ်လၢ ကမ့ၢ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤထီၣ်

ဒါက့ၢ်ပဒိၣ် (CDM) အပူၤ, ဖဲလၢအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်က့ၢ်ဆၢၣ်မံၣ်ဒၣ်လဲၣ် SAC သုး အတၢ်မၤပျီၤမၤဖုးခိဖျိတၢ်ဖိန့ၢ်ဆူၣ်, တၢ်ဒုးဃာ်, တၢ်မၤဆါပယုၤဒီး တၢ်မၤသံသ့ၣ်တဖၣ်အခါန့ၣ်လီၤ.

အဒိ, ဖဲ ၂၀၂၁ နံၣ် သုးဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်ဖိကမိၤဝံၤအလီၢ်ခဲ, မိၢ်ပၢ်လၢအအိၣ်ဖဲ ဆအ--- သဝီ, နိၣ်ကတီၢ်ကရူၢ်, နိၣ်ကတီၢ်ကီၢ်ဆၢၣ်, ဒုပျၢ်ယာ်ကီၢ်ရဲၣ်န့ၣ်အပူၤတဖၣ် ဂ့ၢ်လိၣ်လၢကဆုၤအဖိဆူ SAC သုးတၢ်ပၤဆုၤတဖၣ်, ဒီးအဝဲသ့ၣ်ဆိတလဲက့ၢ် ဆအ--- သဝီ က့ၢ်အံၤဆူပုၤတဝၢ်နီၢ်ကစၢ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲအက့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၂၀၂၃ နံၣ်န့ၣ်, SAC ခိၣ်ချ့သုးတြိၤနီၣ်ဂံၢ် (ခမတ-၂၂) ဒီး (ခမရ-၅၅၇) သ့ၣ်တဖၣ်ဟဲဝဲဆူ ဆအ--- သဝီ သၢဘျီဒီး ဟ့ၣ်လီၤဝဲတၢ်ကလုာ်လၢပုၤသဝီဖိကဘၣ်အိးထီၣ်တီၤထီၣ်က့ၢ်ဒီး က့ၢ်အတၢ်ညၢၣ်ထီၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. SAC သုး ဃုစ့ၢ်ကီးဝဲတၢ်ဆဲးလီၤပုၤက့ၢ်ဖိမံၤစရီၤန့ၣ်လီၤ. SAC သုးဖိဒီးသုးပဒိၣ်အက့ၢ်သရၣ်တဖၣ်တဲဘၣ် ပုၤသဝီဖိလၢ ပုၤသဝီဖိမ့တသိၣ်လိတၢ်လၢ က့ၢ်ဝဲအံၤအပူၤဘၣ်န့ၣ်, SAC ကဟံးပနီၣ်ဝဲလၢ ဆအ---သဝီအံၤ အက့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်လီၤ. ပုၤသဝီဖိထံၣ်စ့ၢ်ကီးဝဲလံၢ်အိၣ်ကွဲးလီၤအသးလၢ လၢၢ်သ့ၣ်ဘၣ်ဝါအလီၤဒဲအံၤ “ပကဒုးထီၣ်ဒါပုၤကီးဂၤဒဲးလၢ အဒိးသနူ အသးလၢ PDF (ကမ့ၢ်တၢ်ဒိတၢ်ဒါသုး) ဒီး KNU သုးတဖၣ်” န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိတယာ်ဝဲလၢတၢ်အံၤမ့ၢ်ဝဲ SAC သုးအတၢ်ကွဲးန့ၣ်လီၤ. လၢ ၂၀၂၃ - ၂၀၂၄ နံၣ် တၢ်မၤလိအဂီၢ်, က့ၢ်သရၣ်တနီၤလၢအမၤတၢ်လၢ SAC သုးတၢ်ပၤဆုၤဖိလၢတဖၣ်န့ၣ်ဟဲဆူ ဆအ---သဝီ ဒိသိးကအိးထီၣ်ဝဲ SAC တီၤထီၣ်က့ၢ်အဂီၢ်, ဒီးတိၣ်ပာ်ဝဲလၢကမၤဝံၤအလံၢ်ညိၣ်သိၣ်ဒိအံၤလၢတၢ်ဆၢကတီၢ်သၢလၢအပူၤန့ၣ်လီၤ. က့ၢ်သရၣ်တဖၣ်အံၤ ဃုအိၣ်စ့ၢ်ကီးလၢသဝီပူၤ, ဒီးဖဲန့ၣ်ပုၤသဝီဖိတဖၣ်ဟ့ၣ်ပလီၢ်အဝဲသ့ၣ်လၢ တၢ်ဟံးန့ၢ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢလၢအဝဲသ့ၣ်ဂီၢ်တန့ၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤသဝီဖိတဖၣ် ပျဲအဝဲသ့ၣ်အိၣ်လၢသဝီပူၤ လၢကအိးထီၣ်က့ၢ်အဂီၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ် က့ၢ်ဖိမိၢ်ပၢ် ဒီးပုၤက့ၢ်ဖိတဖၣ် တလဲၤဆဲးလီၤမံၤလၢက့ၢ်နီၣ်တကၤဘၣ်. ပုၤသဝီဖိ အိးထီၣ်အနီၢ်ကစၢ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲတီၤထီၣ်က့ၢ်ဒၣ်ဝဲ လၢ ၂၀၂၃ - ၂၀၂၄ နံၣ် တၢ်မၤလိအဂီၢ် ဒီးမၤလိဝဲတၢ်လၢ သဝီပူၤဟံၣ်တဖၣ်, ဒီးပုၤက့ၢ်ဖိအဂၤ ၂၀၀ ဘျဲၣ် မၤလိမၤဒီးတၢ်ဖဲက့ၢ်အံၤန့ၣ်လီၤ. နီၢ်အ---, လၢအမ့ၢ် က့ၢ်ခိၣ် (၂) ဖဲသ

တၢ်ဂီၤတဘျဲအံၤဘၣ်တၢ်ဒိန့ၢ်အီၤဖဲလၢယုၤ ၂၀၂၃ နံၣ် ဖဲ ဆအ--- သဝီ, နိၣ်ကတီၢ်ကရူၢ်, နိၣ်ကတီၢ်ကီၢ်ဆၢၣ်, ဒုပျၢ်ယာ်ကီၢ်ရဲၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤအံၤပာ်ပျီၤထီၣ်ဝဲ ပုၤက့ၢ်ဖိတဖၣ်လၢ အမၤလိတၢ်လၢပုၤတဝၢ်နီၢ်ကစၢ် တၢ်ဆိၣ်ထွဲအက့ၢ်တဖၣ်လၢတၢ်မၤထီၣ်အိၣ်လၢ သဝီဖိအဟံၣ်ဖိ လၢန့ၣ်လီၤ. က့ၢ်တၢ်မၤလိလီၢ်အံၤဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤဖဲ ၂၀၂၁ နံၣ် သုးဟံးန့ၢ်ဆူၣ် ထံကီၢ်ဖိကမိၤဝံၤအလီၢ်ခဲ ဖဲပုၤက့ၢ်ဖိ, မိၢ်ပၢ်ဒီးက့ၢ်သရၣ်တဖၣ် ဂ့ၢ်လိၣ်လၢ ကထီၣ်က့ၢ်လၢ SAC သုးပၤဆုၤတဖၣ်န့ၣ်အခါ လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

ဝီဖီနီၣ်ကစၢ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲအက့ၢ်အံၤန့ၣ်, ပၤဖျါထီၣ်ဝဲလၢ, “ပဆၢ တၢ်လီၤသးလၢ SAC သုးမ့တစံၣ်လီၤဘၣ်တစု (ဟ့ၣ်လီၤက့ၢ် ထံဖီကီၢ်ဖိတၢ်စိကမီၤ) န့ၣ်, လုၤတက့ၢ်ပတလဲထီၣ် SAC သုး အပဒိၣ်က့ၢ်တဖၣ်ဘၣ်”.

စးထီၣ်ဖဲလၢဖျါတြုၤအါရံၤ ၁ သီ, ၂၀၂၂ နံၣ်န့ၣ်, KNU ပါဆူၤ တၢ်ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါလၢမုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရ့ၣ်တဖၣ်ဟ့ၣ်ပလီၤဝဲတလီၢ် လီၤလၢကမုၢ်လၢအမၤတၢ်လၢ ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်တၢ်ပါဆူၤဖိလၢ တဖၣ် ကပတုၣ်ကွံၣ်အတၢ်မၤလၢ SAC အပူၤ, ဒီးဟးထီၣ်ကွံၣ် လၢဘုသိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရ့ၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.³ တကးဒီး ဘၣ်, ပုၤက့ၢ်ဖိ, မိၢ်ပၤဒီး က့ၢ်သရၣ်တဖၣ်အနီၣ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲ ထီၣ်ဒါဝဲ SAC အတၢ်ပါဆူၤကျိၤကျဲ, ဒီး SAC ပတုၣ်ကွံၣ်အတၢ်ဟူးတၢ် ဂဲဘၣ်ဃး တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ကျိၤကျဲခဲလၢလၢ ဘုသိၣ်ကီၢ် ဆၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. က့ၢ်တနီၤ စးထီၣ်သူက့ၢ်ဝဲ KECD တၢ်ကူၣ် ဘၣ်ကူၣ်သ့အလံာ်ညိၣ်သိၣ်ဒိၣ် ဖဲ ၂၀၂၃ - ၂၀၂၄ တၢ်မၤလိနံၣ် န့ၣ်လီၤ. ဖဲဖျါပုၤဂ့ၢ်ပူၤန့ၣ်, က့ၢ်လၢအဟူးဂဲၤခဲအံၤတဖၣ် မ့ၢ်ဝဲထဲ KECD အက့ၢ်, ဒီး တၢ်အိၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကီးက့ၢ်အဂၤခံဖျါၣ် လၢအမ့ၢ်ဝဲ ကမုၢ်နီၣ်ကစၢ်တၢ်ဆိၣ် ထွဲအက့ၢ်သ့တဖၣ်လၢအသ့ဝဲ KECD အလံာ်ညိၣ်သိၣ်ဒိၣ် ဒ်သိးဖိသ့တဖၣ်ကမၤလိမၤဒီးဘၣ်တၢ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. က့ၢ်တနီၤသူဝဲ KECD အလံာ်ညိၣ်သိၣ်ဒိၣ် ဒီးလံာ် ညိၣ်သိၣ်ဒိၣ်တခါလၢတၢ်သူတ့ၢ်လံာ်အီၤလၢ NLD ပဒိၣ်အစီၤ, ခီ ဖျါလၢ CDM က့ၢ်သရၣ်တဖၣ် တသူညီန့ၣ်ဝဲ KECD အလံာ်ညိၣ် သိၣ်ဒိၣ်ဘၣ်အပီၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်အိၣ်သးအံၤလီၤပလီၤအသးဒ်ကီၢ်ရ့ၣ်အဂၤတဖၣ်အသိးန့ၣ် လီၤ. KECD မူဒါခိၣ်လၢ တၢ်တြီၢ်ကီၢ်ဆၣ်, ဖျါအၣ်ကီၢ်ရ့ၣ်, လၢ အမံၤမ့ၢ် စီၤဘ---, ပၤဖျါထီၣ်ဝဲ, “ပုၤက့ၢ်ဖိအနီၣ်ဂံၢ်နီၣ်ဒုးဟဲအါ ထီၣ်ဝဲဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ် ဖဲ ၂၀၂၃ - ၂၀၂၄ တၢ်မၤလိနံၣ်အတီၢ်ပူၤ, ဒီး တနံၣ်ညါအံၤ (၂၀၂၃ - ၂၀၂၄) ပပုၤက့ၢ်ဖိအိၣ်ဝဲ ၂၅၀ ဂၤဃုၣ် ဃုၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤကဲထီၣ်အသးခီဖျါလၢထံကီၢ်တၢ်အိၣ်သး ဒီးစုကဝဲတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်လၢကီၢ်ပယီၤပူၤအပီၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤ အိၣ်လၢကီၢ်ခီဒိၣ်ဒ်အမ့ၢ် (အ့ၣ်ယၣ်ဝဲဒိၣ်) ထံထၣ်စ့. ဒီး ကီၢ်ရ့ၣ် အဂၤတဖၣ်တအဲၣ်ဒီးအိၣ်လၢ SAC တၢ်ပါဆူၤဖိလၢဘၣ်.”⁴ လၢ တၢ်ခိၣ်ဆၢက့ၢ်စုကဝဲတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်အဂီၢ်, လီၢ်ကဝီၤသဝီ ဖိဒီး ခိၣ်န့ၣ်လၢဆီထံးကီၢ်ဆၣ်, ချါလံာ်ထုၣ်ကီၢ်ရ့ၣ်တဖၣ် ဒုး အိၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကီး က့ၢ်တစီၢ်တလီၤလၢပုၤလၢကျါ, လၢအအိၣ်ယံၤ ဒီး SAC ဟူးဂဲၤဟီၣ်ကဝီၤ, ဒ်သိးဒီး ပုၤက့ၢ်ဖိတဖၣ်ကဒီးန့ၣ်ဘၣ် တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ ဒီး က့ၢ်သ့တဖၣ်ကဟူးဂဲၤဘၣ်တုၤ တၢ် မၤလိ နံၣ်ကတၢ်ဖဲ လၢဖျါတြုၤအါရံၤ ၂၀၂၄ နံၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

(၁) တၢ်မၤအါထီၣ်ဒါ ပုၤက့ၢ်ထွဲတၢ်ဒီး ဟံၣ်ဖိဃီဖိတဖၣ် အ မုၢ်ကျိၤဝဲၤကွံၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲ

ဖဲပုၤက့ၢ်ထွဲတၢ်သ့တဖၣ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး မ့တမ့ၢ် ဘၣ်သံဝဲန့ၣ် မၤဘၣ်ဒိက့ၢ်ဝဲ ဖိသ့အတၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ကျိၤ ကျဲ ဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်န့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်လၢ ၂၀၂၁နံၣ် တၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ထံ ကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမီၤလံာ်လံာ်န့ၣ်, ဖိသ့သ့တဖၣ်ဘၣ်ဟးထီၣ် ကွံၣ်က့ၢ်အိၣ်ဝဲအါမး ခီဖျါလၢ SAC သုးမုၢ်ဒိၣ်သ့တဖၣ် ထီၣ်ဒုး ဝဲဒုသဝီဖိ ခီဖျါ တၢ်ခးလီၤကျိၤဖးဒိၣ်, ကဘီယူၤခးလီၤတၢ်, တၢ် ဖိၣ်န့ၣ်နီၣ်ပုၤ ဒီးတၢ်မၤလီၤမၤန့ၣ်ဆူၣ်ပုၤက့ၢ်ညီတဖၣ်, ဒီးတၢ်သ့တဖၣ် အံၤမ့ၢ်တၢ်လၢ အမၤဘၣ်ဒိမိၢ်ပၤတဖၣ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ် လၢကကွံၣ်ထွဲအဟံၣ်ဖိဃီဖိအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲမိၢ်ပၤတဖၣ်သံကွံၣ်, ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး, မ့တမ့ၢ် ဘၣ်တၢ်ဖိၣ်န့ၣ်အီၤန့ၣ်, အဖိသ့တဖၣ် ညီန့ၣ်ဘၣ်ဟးထီၣ်ကွံၣ်က့ၢ် ဒ်သိးကဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤက့ၢ်ဟံၣ်ဖိဃီ ဖိတၢ်လုၢ်အိၣ်နီၣ်ဒိသးသမူအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဒိ, ဖဲ ဆဘ---သဝီ, တန့ကရူၢ်, ဒွဲၣ်လိကီၢ်ဆၣ်, မုၢ်တြီၢ်ကီၢ် ရ့ၣ်န့ၣ်, ဖဲဟံၣ်ခိၣ်ဃီခိၣ်တဂၤဘၣ်တၢ်မၤလီၤမၤန့ၣ်ဆူၣ်ကွံၣ်အီၤ ခီဖျါ SAC သုးဖဲ လၢအီၤကူး ၂၀၂၃ နံၣ်အခါ, အဖိသ့တဖၣ်တ နီၤဘၣ်ဟးထီၣ်ကွံၣ်လၢက့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်လၢတၢ်မၤ လီၤမၤန့ၣ်ဆူၣ်အီၤတဂၤအံၤအမံၤပုၤပိၣ်ခွါ လၢအမံၤမ့ၢ် အူဆ---, လၢအမ့ၢ်စ့ၢ်ကီးပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်မၤလီၤမၤန့ၣ်ဆူၣ် လၢအအိၣ်မူထွဲ က့ၢ်ဒီးတဂၤ, အဝဲတဲဘၣ် KHRG လၢ,

“ယမာ်န့ၣ်သက့ၢ်လီၤမၤစ့ၢ်. ဘၣ်တၢ်ဖိၣ်န့ၣ်အီၤလၢ ပယီၤ သုး (SAC) ဝံၤဒီး အဝဲတဟဲက့ၢ်ပၤဂံၢ်ထီၣ်ဒီးဘၣ်. အဖိဆံး လၢအမၤတၢ်တသ့နီၣ်တမံၤဒီးဘၣ်န့ၣ် အိၣ်ခံၤ. ယၤညါ က့ၢ်ယသးပုၤထီၣ်လံာ်အပီၤ ယမၤတၢ်အါအါတ ကဲလၢ ဘၣ်, တၢ်ဆါအိၣ်ယၤစ့ၢ်. (...) တၢ်ဖိၣ်န့ၣ်အီၤ တချူးလၢ တၢ်ကဲထီၣ်သးဒီးယၤဒီးဘၣ်န့ၣ်လံာ်. (...) တၢ်ဖိၣ်ဒုးဃုၣ် အီၤန့ၣ် ၄ လၢ ဃုၣ်ဃုၣ်လံာ်. (...) အမါ (အူဆ--- အဖိမ့ၢ်) ဒုဘၣ်ကွံၣ်ဆၢၣ်မဲာ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲဒိၣ်မး မ့ၢ်လၢအမၤတၢ်တ သ့တညီဘၣ်အပီၤလီၤ. ခီဖျါလၢကျိၣ်စ့တၢ်တလၢတပုၤ အပီၤ အဝဲဆုၤက့ၢ်အဖိလၢက့ၢ်တန့ၣ်လၢဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ် အဝဲကျဲးစးဝဲသပုၤဒ်သိးကဆုၤဘၣ်ဝဲအဖိလံာ်ဂၤလၢလၢ လၢက့ၢ် ဖဲတနံၣ်ညါအံၤန့ၣ်လီၤ. ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်, နံၣ်လၢကဟဲ ဒု, ယဆိကမိၣ်အဝဲမၤဝဲတန့ၣ်လၢဘၣ်. အဝဲတဲလၢ ခဲမ ဟီတနံၣ်န့ၣ် ကမၤဝဲအဖိခံၤ, လၢအအိၣ် ၄ တီၤ (တီၤ ဖျါက့ၢ်) န့ၣ်, ဟးထီၣ်ကွံၣ်က့ၢ်လီၤ. အဝဲဒွဲၣ်န့ၣ်ပုၤန့ၣ်လၢ အ

³ KIC ကညီတၢ်ကစီၣ်သန့, “နယ်မြေအတွင်းရှိ စစ်ကောင်စီ ဌာနဆိုင်ရာဝန်ထမ်းများအားလုံး ထွက်ခွာပေးရန် နောက်ဆုံးသတိပေးချက် KNU တပ်မဟာ (၅) ထုတ်ပြန်”, လၢဖျါတြုၤအါရံၤ ၂၀၂၃ နံၣ်.
⁴ တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွံၣ်ဒီး KECD အပုၤမၤတၢ်ဖိဖဲ လၢမ့ၢ် ၂၀၂၄နံၣ် လၢတၢ်တရၢလီၤဘၣ်ဒီးအီၤဘၣ်အပူၤ.

တၢ်ဂီၢ်ထီၣ်ဘိ ဘၣ်ဆၢၣ် အဝဲတဖၣ်တၢ်ပၢၣ်ထီၣ်ဒီးဘၣ်.

တၢ်မၤအၢထီၣ်ဒါသ့ၣ်တဖၣ်အံၤအိၣ်ဘၣ်ဆၢၣ်, မိၢ်ပၢၣ်ဒီး ပုၤကွၢ်ထွဲ တၢ်တဖၣ်ဟံးန့ၢ်ဒီးဝဲမူဒါခိၣ်သ့ၣ် ဒ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်သ့အိၣ်ဒီးအိၣ်ခဲ လၢန့ၢ် ကျဲးစးဆိၣ်ထွဲအဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢကဒီးန့ၢ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ် ကူၣ်သ့န့ၢ်လီၤ. အဒိ, မိၢ်ပၢၣ်ဒီး ပုၤကွၢ်ထွဲတၢ်တဖၣ်ကျဲးစး ဟံမူ ဒါလၢတၢ်ဃုန့ၢ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢလီၢ်ကျဲ လၢတၢ်မၤလိမၤဒီးအဂီၢ်, သ့ၣ်ထီၣ်ဘိထီၣ်ဝဲ က့ၢ်တၢ်မၤလိမၤလီၢ်, ဃုန့ၢ်က့ၢ်သရၣ် တဖၣ်လၢဒု သဝီအပူၤ, ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဝဲ က့ၢ်သရၣ်တဖၣ် (လၢကျိၣ်စ့, ဘုဟု အတၢၤသၣ် မ့တမ့ၢ် ဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိ), ပုၤန့ၢ်က့ၢ် အတၢ်လိၣ်တဖၣ်, ဒီးလဲၤဆၢၣ်အဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဆူက့ၢ်န့ၢ်လီၤ. အဒိ, မိၢ်တၢ်ကလၢအမံၤ န့ၢ် နီၣ်ဒ--- လၢ ဆဒ--- သဝီ, လၢအမ့ၢ်တၢ် လီၢ်လၢ KECD က့ၢ် တဖၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီးတၢ်သဘၣ်သဘၣ်ဖဲပုက့ၢ်ကရူၢ်, လူၤ သီကီၢ်ဆၢၣ်, မ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရ့ၣ်န့ၢ်, ပၢ်ဖျါထီၣ်ဝဲ,

အဃိ) အဃိယဖိလၢအဆံးကတၢၢ်တၢ်န့ၢ်တဒီးစဲး ဘၣ်တၢ်ဒီးစဲးဖးဒိၣ်လၢခံကတၢၢ်တဘျီန့ၢ် ဘၣ်. (...) အ ခဲအံၤပဘၣ်ပတုၣ်ဃာ် စ့ၢ်ကီးတၢ်မၤလိမၤတဖၣ်လီၤ. ပမၤ တၢ် (ကူးဘုကူးဟု) မ့ဝံမး, ယဆိကမိၣ်လၢပက့ၢ်စး ထီၣ်က့ၢ်က့ၢ် ကသ့တဘျီကဒီးလီၤ. ပကဘၣ်ကျဲးစးဒ် သီး ပကအိးထီၣ်ဘိက့ၢ်က့ၢ်ကသ့တဘျီကဒီးအဂီၢ်န့ၢ် လီၤ.”

စီၤဃ---, လၢအမ့ၢ်သရၣ်က့ၢ်ခိၣ်အကျါတၢ်လၢပုၤတၢ်တၢ်က့ၢ်တ ဖျါၣ်အပူၤန့ၢ် ဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲတၢ်မၤစၢၤတနီၤလၢ KECD အအိၣ်, ဖဲ ဆဒ--- သဝီ, လၢအမ့ၢ်တၢ်သဘၣ်သဘၣ်ကဲထီၣ်အလီၢ် ကဝီၤ ဖဲန့ၢ်ကီၢ်ခံကရူၢ်, ဒွဲၣ်လိကီၢ်ဆၢၣ်, မ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရ့ၣ်န့ၢ် ပၢ် ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ,

“တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ် ဖိးတၢ်မၤ (တၢ်ကူးဘုကူးဟု) အဆၢက တၢ်အဃိကီၢ်ဒိၣ်မးလၢ ပကဘၣ်ဃုၢ်ကွၢ် (ဖဲလၢ ကဘီ ယုၤခးလီၤတၢ်ကဲထီၣ်အသးတဖၣ်အိၣ်အခါဒၣ်လဲၣ်) န့ၢ် လီၤ. ပဘၣ်ထၢဖိၣ် တလးအိၣ်လၢ (ဒ်သီးပကခဲးလၢ) လၢက့ၢ်အခိၣ်ဒုးအဂီၢ်, ဒီးပဘၣ်မၤတၢ်ကိးမံၤဒဲး လၢပနီၢ် ကစၢ် (လၢက့ၢ်အဂီၢ်) န့ၢ်လီၤ. အပူၤကွၢ်တနီၢ်န့ၢ်, က့ၢ် ဘၣ်အိၣ်ပတုၣ်ကွၢ် (ဒီဖျါလၢ စုကဝဲၤ တၢ်သဘၣ်သဘၣ်

“ပဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီး တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲအါမးလၢပကဃုတၢ် ဘၣ်တၢ်ဘၢ, တၢ်အိၣ်ခူသ့ၣ်အလီၢ်န့ၢ်လီၤ. ပကတုထီၣ် က့ၢ်လၢ တၢ်စ့ၢ်ခါကတီၢ်အဂီၢ် ပတၢ်ဖိတၢ်လံၤတအိၣ်နီတ မံၤစ့ၢ်ကီးဘၣ်. ဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၢ် အိၣ်စ့ၢ်ကီးလၢတၢ်ပျံၤ တၢ်ဖုးအပူၤလီၤ. တၢ်ကိး မံၤဒဲးန့ၢ် ပုၤဒီးတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလီၤ. (...) (လၢက့ၢ်န့ၢ်) ပခူၣ်ဃာ်တၢ်ပူၤလၢကအိၣ်ခူသ့ၣ် လၢ ပုၤက့ၢ်ဖိအဂီၢ် ဝံလံ, ဘၣ်ဆၢၣ် SAC သုးအမ့ၢ်ပီၢ်တဖၣ် န့ၢ် ဒိၣ်မး, အဃိတၢ်ပူၤလၢပခူၣ်ဃာ်န့ၢ် ဒီသဒါပုၤတ

တၢ်ဂီၢ်တဖၣ်အံၤဘၣ်တၢ်ဒိန့ၢ်အိၣ်ဖဲလိယန့ၢ်အါရံၤ ၂၀၂၄ နံၣ် ဖဲ ဆဒ---သဝီ, တန့ကရူၢ်, ဒွဲၣ်လိကီၢ် ဆၢၣ်, မ့ၢ်တြီၢ် ကီၢ်ရ့ၣ်န့ၢ်လီၤ. တၢ်ဂီၢ်လၢအထွဲတဘျီန့ၢ် ပၢ်ဖျါထီၣ်ဝဲ တၢ်ဂီၢ်လီၢ်လံၤလၢပုၤသဝီဖိ တၢ်ဂၤ, လၢအမ့ၢ် ဖိဃုကအပၢ်လၢဘၣ်တၢ်ဖိၣ်န့ၢ်အိၣ်ဒီး မၤလီၤမၤဆူၣ်ကွၢ်အိၣ် ဒီဖျါ SAC သုးဖဲလိအိ ကူး ၁၀ သီ, ၂၀၂၃ နံၣ်န့ၢ်လီၤ. တၢ်ဂီၢ်လၢအဖိခိၣ်တဘျီန့ၢ် ပၢ်ဖျါထီၣ်ဝဲအမါဒီးအဖိဆံးဃုကၤ, လၢ အတသ့ၣ်ညါထွဲဘၣ်ဃးပၢ်တၢ်ကအံၤအပရၢပစၢ် မ့ၢ်အ အိၣ်ဒိလဲၣ် ဒီးအိၣ်ဝဲဖဲလဲၣ်န့ၢ်ဘၣ်. (တၢ်ဂီၢ်-KHRG/လီၢ်ကဝီၤသဝီဖိ)

န့ၢ်ဘၣ်... ယပုၤဖိ (လၢအမ့ၢ် ပုၤက့ၢ်ဖိတၢ်ဂၤ) သံဝဲလၢ တၢ်ပုၤဖိအိၣ်ခူသ့ၣ်လီၤန့ၢ် (...) ယတီၢ်ပၢ်လၢယကထံၣ်လီၤသးဒီး ကီၢ်ဆၣ် KECD ဘၣ်မူဘၣ်ဒါ, လီၤကဝီၤတၢ်မၤစၢၤကရၢ ဒီးကရူၢ်ခိၣ်န့ၢ်တဖၣ် ဒ်သီးပကရဲၣ်ကျဲၤတၢ်အိၣ်ခူသ့ၣ်အလီၤ (လၢအပူၤဖျဲးဒိၣ်တခါ) ဖဲတၢ်သုးလီၤသုးကျဲၤက့ၢ်အလီၤန့ၢ်, ဘၣ်ဆၣ်တၢ်အံၤကသုတၢ်ဆၢကတီၢ်တတီၤဖိ (လၢကရဲၣ်ကျဲၤတၢ်အဂီၢ်) န့ၢ်လီၤ. (...) ပဒီးန့ၢ်တၢ်မၤစၢၤ လၢက့ၢ်တၢ်လိၣ်အဂီၢ်တနီၤ (ဒီဖျိ KECD) ဘၣ်ဆၣ်တလၢပုၤဘၣ်.”

တၢ်ဂီၤတဖၣ်အံၤဘၣ်တၢ်ဒိန့ၢ်အိၣ်ဖဲ လၢယုၤလံ ၂၁ သီ, ၂၀၂၃ နံၣ်, ဖဲပုၤက့ၢ် ကရူၢ်, လူၢ်သီကီၢ်ဆၣ်, မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရဲၣ်န့ၢ်လီၤ. တၢ်ဂီၤတဘၣ်အံၤ ပၢ်ဖျိ ထီၣ်ဝဲ ဆယ--- က့ၢ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ် လၢအဘၣ်တၢ်မၤပၤဂီၤလီၤပုၤဂံၢ်ကွၢ်အိၣ် လၢ SAC သုးကဘီယုၤခးလီၤတၢ်ဖဲလၢယုၤ ၂၇သီ, ၂၀၂၃နံၣ် ဖဲ SAC သုး ကဘီယုၤတဘၣ် ကွၢ်လီၤဝဲမ့ၢ်ပိၤဖးဒိၣ်ခံဖျါၣ် ဖဲက့ၢ်အံၤအခါန့ၢ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

(၂) တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်တၢ်အိၣ်သး လၢတၢ်ပုၤဖိဖျဲးအကတီၢ်

၂၀၂၁ တၢ်ပံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိကမိၤဝံၤအလီၢ်ခံ SAC သုးတၢ်ထီၣ်ဒုးဟဲအါထီၣ်ဝဲ, ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ခးလီၤကျိဖးဒိၣ်, ကဘီယုၤ ခးလီၤတၢ်, တၢ်ဒုးတၢ်ယၤ လၢသဝီပုၤ (မ့တမ့ၢ် ဘူးဒီးသဝီ), ဟီၣ်လၢ်မ့ၢ်ပိၤ, တၢ်ထီၣ်ဒုးကမုၢ်, တၢ်ဖိၣ်န့ၢ်ပုၤ, တၢ်ဒွဲၣ်အူဟံၣ် ဃီ, သုးဖိၣ်စုကဝဲအိၣ်ဆိးလၢသဝီပုၤဒီးတၢ်မၤပယုၤပုၤဂံၢ်ဝီခွဲးယံၣ်ထီၣ်ဒါပုၤတဝၢလၢ ကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးတဖၣ် ဒုးအိၣ် ထီၣ်ဝဲတၢ်ပုၤဖိဖျဲးလီၤလီၤန့ၢ်လီၤ.⁵ တၢ်ပုၤဖိဖျဲးန့ၢ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ တၢ်တြီၢ်မၤတံၢ်တံၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်လၢ ဖိသုးဒီးပုၤသးစၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်အကျဲၤ ဒီဖျိလၢတၢ်ပုၤဖိအိၣ်ကမ့ၢ်လီၤကဝီၤအပူၤ က့ၢ်တအိၣ်လၢပုၤဘၣ်အပိၤ န့ၢ်လီၤ. တကးဒီးဘၣ်, ဒီဖျိလၢ က့ၢ်သရၣ်ဒီး ပုၤက့ၢ်ဖိတဖၣ် ဘၣ်ပုၤဖိအိၣ်

ကမ့ၢ်ဝဲလၢတၢ်လီၤလီၤဆီလိၣ်သးအပိၤ, ဟံၣ်ဒုၣ်ဃီထၢ အါမးဃုထံၣ်န့ၢ်က့ၢ်သရၣ်လၢအဖိတဖၣ်အဂီၢ် တသ့ဝဲဘၣ်န့ၢ်လီၤ.

တၢ်ပုၤဖိဖျဲးဖျိးတနီၤလၢအကဲထီၣ်သးဖဲ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်လဲၤဒီဖျိဝဲတၢ်ဒုး မ့တမ့ၢ် သ့ၣ်ညါဆိဝဲလၢ တၢ်ထီၣ်ဒုးကကဲ ထီၣ်လၢဒုသဝီပုၤအခါန့ၢ်လီၤ. အါစုအါဘျီန့ၢ်, ပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ပုၤဖျဲးအသးသမူလၢတၢ်ထီၣ်ဒုးမၤအါအဆၢကတီၢ် န့ၢ်လီၤ. ဖဲပုၤသဝီဖိတဖၣ်ပုၤဖိဖျဲးအဆၢကတီၢ် က့ၢ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ကးပံးကွၢ်အိၣ်, ဒီးတုၤလၢတၢ်အိၣ်သး ဟဲဂ့ၢ်ထီၣ်အခါမး တၢ်အိၣ်ထီၣ်က့ၢ်သ့ဝဲန့ၢ်လီၤ. ဖဲတၢ်မၤနီၣ်မၤဃါတၢ်ကစီၣ်အံၤအဆၢကတီၢ်, က့ၢ်တနီၤတၢ်အိၣ်ထီၣ်က့ၢ်အိၣ်တသ့ဒီးဘၣ် ဒီဖျိလၢ SAC သုးတၢ်မၤအါထီၣ်ဒါအိၣ်ဒီးဝဲ, ဒ်အမ့ၢ် တၢ်ခးလီၤကျိဖးဒိၣ်, မ့တမ့ၢ် တၢ်မၤပုၤဖျဲးလၢအကဲထီၣ်ဒီးအသး ဒီဖျိတၢ်မၤအါထီၣ်ဒါတဖၣ်အံၤအပိၤန့ၢ်လီၤ. သဝီခိၣ်န့ၢ်တဂၤ လၢအမ့ၢ် စီၤယ---, လၢအအိၣ်လၢ ဆဝ--- သဝီ, ကီးလၢကရူၢ်, သထူၣ်ကီၢ်ဆၣ်, ဒုသထူၣ်ကီၢ်ရဲၣ်တဂၤ, ပၢ်ဖျိဝဲ, “(ဖဲလၢဒါစုဘၣ် ၂၀၂၃ နံၣ်န့ၢ်) ပုၤက့ၢ်ဖိတဖၣ်ဟးဃုၢ်ကွၢ်လၢတၢ်လီၤတဂၤ တပုၤ, ဒီးက့ၢ်ထီၣ်က့ၢ်တသ့လၢဘၣ်. ပုၤသဝီဖိအိၣ်လၢသဝီပုၤတဘျီနီတဂၤလၢဘၣ်, အပိၤပုၤက့ၢ်ဖိထီၣ်က့ၢ်သ့ဒ်လဲၣ်” ပုၤသဝီဖိအဂၤတဂၤ လၢအမ့ၢ်, နီၢ်ဖ---, လၢဆပ---သဝီ, နိၣ်တီၤပုၤကရူၢ်, နိၣ်တကီၢ်ကီၢ် ဆၣ်, ဒုပုၤယံၣ်ကီၢ်ရဲၣ်, တဲဖျိဝဲဆူ KHRG လၢ “တၢ်အိၣ်ထီၣ်က့ၢ်ကသ့ဆံးယံၣ်ဆံးယံၣ်ဒု ပုၤသဝီဖိတဲတဘၣ်ဘၢ. ပဆိမိၣ်လၢတၢ်ဒုးတၢ်ယၤကကဲထီၣ်ဒီးဆူ ညါမ့ၢ်လၢ ပနၢ်ဟူဃာ်တၢ်ကစီၣ်လၢ SAC သုးကဟဲကဒါဒီး”. ပုၤတဝၢလၢ အအိၣ်ဖဲ နီၢ်ဖ--- သဝီသ့ၣ်တဖၣ် ပုၤဖိဖျဲးဖျိးကွၢ် တၢ်လံၤဒီဖျိလၢ SAC သုးခးလီၤကျိဖးဒိၣ်ဆူ ဆပ--- သဝီဖဲ လၢယုၤလံ ၁၁ သီ, ၂၀၂၃ နံၣ်န့ၢ်လီၤ.

လီၤကဝီၤသဝီဖိဒီး ပုၤတဝၢခိၣ်န့ၢ်တဖၣ်ကျဲးစးဝဲအဂ့ၢ်ကတၢ်ဒ်သီး အဖိဒီး ပုၤသးစၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ ဖဲတၢ်ပုၤဖိဖျဲးဖျိးကတီၢ်ယံၣ် ကဲထီၣ်သးအခါန့ၢ်လီၤ. ပုၤသဝီဖိတနီၤတ့ထီၣ်ဝဲ တၢ်မၤလီၤလီၤ တစိၢ်တလီၤလၢပုၤလၢကျိ, ဒဲဖိအပူၤ, ကျိပနၢ်အိၣ်ကဒုအလီၤ ဒီးတၢ်လီၤအဂၤတဖၣ်လၢက့ၢ်သရၣ်ဒီး ပုၤက့ၢ်ဖိလဲၤပုၤဖိအိၣ်ဝဲအလီၤ, ဘၣ်ဆၣ် ပုၤသဝီဖိလၢတၢ်လီၤအါပူၤအါတီၤ တ့ထီၣ်တၢ်လီၤဒ်အံၤတသ့ဘၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကီးဝဲန့ၢ်လီၤ. အဒိဖဲ, လၢယုၤလံ ၂၀ သီ, ၂၀၂၃ နံၣ်န့ၢ်, SAC စုကဝဲဒိၣ်အသုးမုၢ်နီၣ်ဂံၢ်- ၄၀၁ ဒီး ၁၆၈- ၄၀၄ ဒီး ၁၆၈- ၄၀၁ သ့ၣ်တဖၣ် ခးလီၤဝဲကျိဖးဒိၣ်ဆူ မးထီ, ထံသဘျီထံၣ်ဒီး ကတၢ်တံးကရူၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤ, ဒွဲၣ်လိကီၢ်ဆၣ်, မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရဲၣ်န့ၢ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၢ်အပိၤပုၤသဝီဖိလၢအအိၣ်သဝီဖဲကရူၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤအပူၤတဖၣ် ဘၣ်ပုၤထီၣ်ကွၢ်ဝဲဆူ အစံၢ်လီၤ, ကျိးလီၤ, မ့တမ့ၢ် ဆူပုၤလၢကျိ, ဒီးတ့ထီၣ်က့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်

⁵ က့ၢ်ဘၣ် KHRG, [Denied and Deprived](#), လၢအဖိခိၣ်န့ၢ်; KHRG, [“Why would they target us?": Exposing patterns of the Burma Army's retaliatory abuses against villagers across Southeast Burma](#), လၢယုၤ ၂၀၂၃ နံၣ်.

ဃုၢ်မံၤဖျါးဖျါးအလီၤဒ်သိးဖိသၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကမၤလိမၤဒီးဘၣ်တၢ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. စီၤရှု---, လၢအမ့ၢ် ဆခ---သဝီဖိတဂၤ, လၢမးထီ ကရၢၢ် တဲဖျါထီၣ်ဝဲ,

“

“လၢယသဝီပူၤဖဲမ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရ့ၣ်န့ၣ်, ပုၤက့ၢ်ဖိထီၣ်က့ၢ်တ သ့ဘၣ် ခီဖျါလၢ တၢ်ဒုးတၢ်ယၢအိၣ်အဃိ, အဝဲသ့ၣ်ဘၣ် မၤလိတၢ်လၢပုၤပူၤ, လၢတၢ်ပူၤလၢပူၤခ့ၣ်န့ၣ်တၢ်အိၣ်ခူသ့ၣ် အလီၢ်, မ့တမ့ၢ်အဝဲသ့ၣ်လဲၤဃုၢ်န့ၣ်ဝဲဆူက့ၢ်အတၢ်ပူၤ ဖဲ SAC သုးကဘီယူၤဟဲ အခါန့ၣ်လီၤ. နကထံၣ်ဘၣ်တၢ် အိၣ်သးတဖၣ်အံၤ လၢကမ့ၢ်တၢ်ကစီၣ်တဖၣ်အပူၤလီၤ. ယၢဒု ယခီဖျါဘၣ်တၢ်အိၣ်သးအံၤလၢ ယနီၢ်ကစၢ်လီၤ (ဖဲ ၂၀၂၃ နံၣ်).”

တၢ်ဂီၤတဖၣ်အံၤဘၣ်တၢ်ဒိန့ၢ်အီၤဖဲနီၣ်ဝဲဘၣ် ၂၀၂၃ နံၣ် ဖဲဆရ--- သဝီ, ထံခံလိာ်ကရၢၢ်, ဆီထံးကီၢ်ဆၣ်, ချၢၣ်လွံၢ်ထုၣ်ကီၢ်ရ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤအံၤပာ်ဖျါဝဲ ပုၤသဝီဖိတဖၣ်အိၣ်လၢတၢ်ပူၤ ဒီးအဖိတဖၣ်, ဖဲ အအိၣ်ခူ သ့ၣ်အသးလၢ SAC သုးကဘီယူၤခးလီၤတၢ် လၢကဲထီၣ် အသးဖဲမ့ၢ်နံၤ အဝဲန့ၣ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

ဖဲလိမဲးပထုဘၣ် ၂၀၂၃ နံၣ်န့ၣ်, ထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤပုၤဃုၢ်အိၣ်ကမ့ အိၣ်ဝဲ ၂, ၆၉၁ ဂၤဃုၢ်ဃုၢ် လၢသဝီ ၄၅ ဖျါၣ်, လၢလၢဂီၢ်မုၢ်လၢ ကီၢ်ဆၣ်အပူၤ ဒီး အိၣ်ကဒုဝဲလၢ တၢ်ဃုၢ်အိၣ်ကမ့အလီၢ် သၢတီၤ လၢပလီၢ်ဟီၣ်ကဝီၤ, လၢမုၢ်လိကီၢ်ဆၣ်, ဘျဲးဒဝါ်ကီၢ်ရ့ၣ် န့ၣ် လီၤ. ပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤဘၣ်ဃုၢ်အိၣ်ကမ့တ့ၢ်လံ စးထီၣ် လၢ ၂၀၂၁ နံၣ်တၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်ဖိကမိၤအခါလံလံ, ခီဖျါတၢ်ဒုးတၢ်ယၢ, တၢ်ခးလီၤကျိဖးဒိၣ်ဒီး SAC သုးကဘီယူၤ ခးလီၤတၢ်, တၢ်ဒွဲၣ်အူဟံၣ်ဃီဒီးတၢ်ဆီလီၤဟီၣ်လၢမ့ၢ်ပိာ်တ ဖၣ်ကဲထီၣ်ဝဲကွၢ်ကွၢ်လၢ ပုၤတဝါပူၤအဃိန့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်ဃုၢ် မ့ၢ်ဖျါးဖျါးအလီၤန့ၣ်, ပုၤတဝါသ့ၣ်တဖၣ်တ့ထီၣ်ဝဲက့ၢ်တဖၣ်, ဒီး ဘၣ်တၢ်ဆီၣ် ထွဲမၤစၢၤအီၤတဖျိတဝဲလၢ ကရၢၤသဘျၢတဖၣ် (NGOs) ဒီး ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ကရၢကရိတဖၣ် (CBOs), ဒ်သိး ထံ

လီၢ်ကီၢ်ပူၤပုၤဖိသ့ၣ်လၢအဃုၢ်အိၣ်ကမ့တဖၣ် ကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ် ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဖဲလၢတၢ်ဃုၢ်မ့ၢ်ဖျါးဖျါးအကတီၢ်ဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်လဲၣ်ဂ့ၤ, ဖိသ့ၣ်လၢဟံၣ်ဖိဃီဖိအါဒုၣ်အပူၤတဖၣ်လၢအဘၣ် ဃုၢ်မ့ၢ်ဖျါးဖျါးတ့ၢ်ဝဲဆူ ပုၤလၢကျါ မ့တမ့ၢ် ဘၣ်လီၤဖးကွံၣ် ဒီး အပူၤတဝါဒ်ဝဲတဖၣ်န့ၣ် အါစုအါဘျီ ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဒီးတၢ် ကီၢ်တၢ်ခဲဒိၣ်မး လၢကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂီၢ်, ခီဖျါ လၢတၢ်ဂၢၢ်တၢ်ကျါတအိၣ်ဘၣ်ဒီးတၢ်ပိးတၢ်လီၤတၢ်အိၣ်ယၢၤစုၤ ဝဲအဃိန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၤတဖၣ်အံၤဘၣ်တၢ်ဒိန့ၢ်အီၤဖဲလိမဲးပထုဘၣ် ၂၀၂၃ နံၣ်, ဖဲ ပလီၢ်ဟီၣ်ကဝီၤ, လၢမုၢ်လိကီၢ်ဆၣ်, ဘျဲးဒဝါ်ကီၢ်ရ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ် ဂီၤအံၤ ပာ်ဖျါဝဲ က့ၢ်တဖျါၣ်လၢတၢ်တ့ထီၣ်အီၤဖဲတၢ်ဃုၢ်မ့ၢ်ဖျါးဖျါးအ လီၢ်တတီၤ, ဖဲလိမဲး ပထုဘၣ် ၂၀၂၃ နံၣ်န့ၣ်, ပုၤဃုၢ်မ့ၢ်ဖျါးဖျါးဖဲတၢ် လီၢ်အံၤအိၣ်ဝဲ ၂,၆၉၁ ဂၤ လၢ သဝီ ၄၅ ဖျါၣ်, အိၣ်ကဒုဝဲဖဲတၢ်လီၢ် အံၤခီဖျါလၢ SAC သုးခးလီၤကျိ ဖးဒိၣ်ဒီးသုးဂ့ၢ်ဝီတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအ ဂၤသ့ၣ်တဖၣ်ကဲထီၣ် သးလၢအဟံၣ်ဃီတၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ်အဃိန့ၣ် လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

ပုၤသးစၢ်ဒီးပုၤဖိသ့ၣ်တနီၤဃုၢ်ထီၣ်ကွံၣ်ဆူတၢ်လီၢ်အဂၤလၢ တၢ် သဘံၣ်သဘုၣ်တအိၣ်ဝဲအလီၢ်တဖၣ်ဒ်သိးဒီးကဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲ တၢ် ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့, ဒီးအဝဲသ့ၣ်တနီၤဃီဝဲဆူ ကီၢ်က့ၢ်တဲာ်အ ပူၤ ဒ်သိးကဃုတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့လၢသုးလီၢ်သုးကျဲ အက့ၢ်တ ဖၣ်အပူၤ ထံဆၢကီၢ်ဆၢဟီၣ်ကဝီၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤက့ၢ်ဖိသးစၢ် ၁၅ နံၣ်လၢအဃုၢ်မ့ၢ်ဖျါးဖျါးတဂၤ, လၢအမံၤမ့ၢ် နီၢ်ထ---, လၢအအိၣ် ဖဲ ဆစ--- သဝီ, ကီးနွဲၣ်ကရၢၢ်, ကီးတရံးကီၢ်ဆၣ်, ဒုပျၢ်ယာ်ကီၢ် ရ့ၣ်တဂၤ ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲ, “ယမ့အိၣ်တ့ၢ်ဒုတမ့ၢ်လၢ ယကတုၤဆူ ယတၢ်ပညိၣ်ဖိတၢ်ဘၣ်. ယမ့လဲၤပိာ်ယဖါတၢ်အံၤ (ခီဆူကီၢ် က့ၢ်တဲာ်-ကီၢ်ပယီၤအကီၢ်ဆၢ) န့ၣ်, ယကန့ၢ်ဘၣ် တၢ်မၤသ့ၣ် သ့ၣ်, ဒီးယဟံၣ်ဖိၣ်စုကန့ၢ်ဒီး လၢခံယက့ၤထီၣ်က့ၤက့ၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲန့ၢ်မ့ၢ်ယတၢ်မုၢ်လၢ (လၢတၢ်ဟဲဃုၢ်ဆူ ကီၢ်က့ၢ်တဲာ်အပူၤ) လီၤ.” ဖဲလိမ့ၢ် ၂၀၂၄ နံၣ်န့ၣ်, ခီဖျါလၢလီၢ်ကဝီၤပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယာ် တၢ်ကရၢကရိတဖၣ်အဃိ, အဝဲဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢကန့ၣ် လီၤက့ၢ် ဖဲ ဆထ---, လၢအမ့ၢ် သုးလီၢ်သုးကျဲအက့ၢ်တဖျါၣ်လၢအ အိၣ်ဆီလီၤအသးဖဲ ကီၢ်က့ၢ်တဲာ်-ကီၢ်ပယီၤအကီၢ်ဆၢန့ၣ်လီၤ.

ဒ်န့ၣ်အသိး, နီၣ်တ---, လၢအမ့ၢ် ဆန--- အက့ၢ်ခိၣ်ဖဲ ဃီဖိပျီၣ်က
ရူၢ်, ဘံလုကီၢ်ဆၣ်, ဒုသထူၣ်ကီၢ်ရဲၣ်တဂၢၤန့ၣ်, တဲဖျါထီၣ်ဝဲ, “ပုၤ
က့ၢ်ဖိလၢအဖျါထီၣ်က့ၢ် ဃိးတီၤ လၢပက့ၢ်တဖၣ် လဲၤထီၣ်က့ၢ်
ဆူ ဝုၢ်မဲၢ်ဆိးဒီး မဲၢ်လးဒဲကဝီၤ (လၢကီၢ်က့ၢ်တဲၣ်အပူၤ) မ့တ မ့ၢ်
ဆူသဝီအဂၢၤတဖၣ် ဒ်အမ့ၢ် ဆတ--- သဝီ, ဆယ--- သဝီ ဒီး

ဆဖ--- သဝီ တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤက့ၢ်ဖိတနီၤမၤ၁၈၁ၤက့ၢ်အမိၢ် အပၢ်
ခိဖျါတၢ်မၤလၢတၢ်လုၢ်အိၣ်နီၢ်ခိသးသမူအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.”

တချးဒီးလၢ ၂၀၂၁ နံၣ် ပယီၤသုးမိၤစိရီၤဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်
စိတၢ်ကမိၤဒဲးဘၣ်လံၤလံၤန့ၣ် လီၤကဝီၤသဝီဖိတဖၣ် လၢကီၢ်

၄. တၢ်ပဲၣ်ထံနီၤဖး- တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢ ဒီးသဲးတၢ်ပၣ်ဖျါဘၣ်ဃး SAC သုးအတၢ်ဒုးထီၣ်ဒါတၢ် ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့

ပ ယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးဟီၣ်ကဝီၤအပူၤ ကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကူၣ်
ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂီၢ် ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၢ်ဘၣ်တၢ်လံၤဝဲ တၢ်မၤပျံၤမၤဖး ဒီး
တၢ် တၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. နံၣ်လၢအဆံတဖၣ်အဆံအတီၢ်
ပူၤ လီၤကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် သဂၢ်ဘၣ်ဝဲ ပယီၤကလုၢ်ဒိၣ်
စိသန့ ဒ်အမ့ၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီတခါလၢကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်သ့စူးကါ
လၢအက့ၢ်လံၤညိၣ်သိၣ်ဒိၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. အလံၤညိၣ်သိၣ်ဒိၣ်ဝဲ
အံၤအပူၤ န့ၣ် တၢ်ပၣ်ကဲဆိကမိၣ်ထၢန့ၣ်ဒုးပၣ်ဃုာ် လီၤကဝီၤ
ဖိအက့ၢ်တအိၣ်ဘၣ် ဒီးတမ့ၢ်တၢ်လၢအဘၣ်လီၤမိးမဲလိာ်အ
သးဒီး ကလုာ် ဒုၣ်ဆံးဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်အိၣ်သးဘၣ်န့ၣ်လီၤ.
ဖဲ၂၀၂၀ နံၣ်န့ၣ် ခိဖျါလၢခိၣ်ရီၣ်န့ၣ် (COVID-19)တၢ်ဆါအပီၤ က့ၢ်
သ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်ပတုၢ်ကွၢ်တုၤဆၢကတီၢ်ဖဲလဲၣ်န့ၣ် တအိၣ်ဖျါ
လီၤတၢ်လီၤဆဲးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. SAC ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ် ထီၣ်ဒုး
သဝီသ့ၣ် တဖၣ်တပယုာ်ဃီ စးထီၣ်လၢ ၂၀၂၁ နံၣ် သုးမိၤစိရီၤ
ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤဝဲၤအလီၢ်ခဲ တုၤလီၤလၢမ့ၢ်မဆါ
တအံၤန့ၣ် လီၤ. SAC ပယီၤသုးတၢ်ထီၣ်ဒုးအကလုာ်ကလုာ်သ့ၣ်
တဖၣ်အကျါ လၢအမ့ၢ် တၢ်ခးလီၤနီၤကျိးဒိၣ်, သုးကဘီယုၤ
ဟဲကွၢ် လီၤမ့ၢ်ပီၤဖးဒိၣ်လၢသဝီပူၤ, ဖိၣ်ဒုးဃာ်သဝီဖိ, ပၣ်ဘၣ်
ပၣ်ဘၢမၤလီၤမၤကွၢ်သဝီဖိ, မၤဆူၣ်သဝီဖိမၤန့ၢ်အီၤအသုးတၢ်
မၤ ဒီးမၤဆါ ပယုဲသဝီဖိ, အကျါသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်သးသမူဘၣ်
လီၤမၤကွၢ်, ဘၣ်ပျံၤဘၣ်ဖးတၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ် ဒီးဘၣ်ယိၣ်တၢ်လၢ
အဖိလံၤသ့ၣ် တဖၣ်အဂီၢ် ဒီး ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ဃုာ်မ့ၢ်ဖျါ
သ့ၣ်တဖၣ်အါထီၣ်န့ၣ်လီၤ. လံာ်တၢ်ပၣ်ဖျါတဘျီအံၤ ကွဲးပၣ်
ဖျိတၢ်ဂ့ၢ် စးထီၣ် လၢလၢယုၤ ၂၀၂၃ န့ၣ် တုၤ ဘါဖျါတြုၤအါရံၤ
၂၀၂၄န့ၣ် အတီၢ်ပူၤ ဒီး တၢ်မၤနီၣ်မၤဃါတၢ်ဂ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤဘၣ်
ဃး SAC ပယီၤ သုးသ့ၣ်တဖၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢအ
တၢ်တၢ်ဒီး တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အိၣ်အါမံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်တၢ်တၢ်
သ့ၣ်တဖၣ်ပၣ် ဃုာ်ဒီး SAC ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ်ဟဲထီၣ်လၢ လီၤ
ကဝီၤဒုသဝီဟီၣ်ကဝီၤပူၤအါထီၣ်, ထီၣ်ဒုးထီၣ်ဒါ က့ၢ် ဒ်အမ့ၢ် ခး
လီၤကျိးဒိၣ် ဒီးအသုးကဘီယုၤဟဲကွၢ်လီၤမ့ၢ်ပီၤဖးဒိၣ်, ထီၣ်
ဒုးပုၤကွၢ်ထွဲက့ၢ်ဖိ, ဟံၣ်ဖိဃီဖိတၢ်လုၢ်အိၣ်နီၢ်ခိသးသမူတၢ်ဟဲ
န့ၣ်ကီၢ်ခဲထီၣ် ဒီးထီၣ်ဒုးပုၤလၢအပၣ်ဃုာ်ပၣ်ဂီၢ်လၢတၢ်တဒိက
န့ၣ်ကမ့ၢ်တၢ်ဂဲၤလီၤ (CDM)တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအပူၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
ဖဲလၢသဝီဖိ တဖၣ်ဘၣ်ဃုာ်မ့ၢ်ဖျါအဆၢကတီၢ် အဝဲသ့ၣ်က
ရဲၣ်ကျဲၤန့ၢ်တၢ်မၤလီၤလၢအဖိဂီၢ် ဒီးအဖိကထီၣ်ဘၣ်က့ၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်

ဘၣ်ဒ်သိးတၢ်တြီၤမၤတံၢ်တၢ်သုးတအိၣ်တဂ့ၢ်အဂီၢ် ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၢ်
ဘၣ်ဝဲတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲတဖၣ်အါမးန့ၣ်လီၤ.

သးသမူတၢ်လီၤပျံၤလီၤဘၣ်ယိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်အိၣ်ထီၣ်တပယုာ်
ဃီထဲလဲၣ်ဘၣ်ဆၣ် သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဟ့ၣ်လီၤသး လၢအဖိ လံၤ
သ့ၣ်တဖၣ်ကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့လၢအအိၣ်ဒီးကံၢ်စီ
လၢအဂ့ၢ်အဂီၢ်ဒီးလၢတၢ်ပၢၤဃာ်က့ၢ်အလုလုာ်ထူၣ်သန့တၢ်မ့ၢ်တၢ်
သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိဃုာ်ဒီး က့ၢ်ဖိ, မိၢ်ပၢ်, လီၤကဝီၤ
ခိၣ်နီၢ်ဒီးတၢ်ကရၢကရိသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ပုၤအရ့ဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢ
အဂ့ၢ်ကျဲၤစးတၢ်သပုၤပုၤလၢကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့
အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်သိးကဖဲးလိမၤဒီးဘၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂီၢ်
အဝဲသ့ၣ်မ့တကတံၢ်ကတီၢ်ဆိဘၣ်အသးဘၣ်ဆၣ် ဟးလူၤဃု
တၢ်လီၤလၢအဘၣ်ဘၢသ့ၣ်တဖၣ် ဒီး ဂ့ၢ်ကျဲၤစးသ့ၣ်ထီၣ်က့ၢ်လၢ
တၢ်ဃုာ်အိၣ်ကဒုလီၤ လၢတၢ်ရဲၣ်ကျဲၤပၢ်လီၤအီၤမ့ၢ်ဂ့ၢ် တၢ်တရဲၣ်
ကျဲၤပၢ်ဂၢ်ပၢ်ကျဲၤဘၣ်အလီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၢ် သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤ, ဘီထီၣ်
က့ၢ်လၢအလီၤပီၤမ့ၢ်မ့ၢ်က့ၢ်လၢဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးသ့ၣ်တဖၣ်, ဃု
ထၢထီၣ်က့ၢ်သရၣ်သရၣ်မုာ်လၢကသိၣ်လိကညိၣ်ကလုာ်လံာ်ညိၣ်
သိၣ်ဒိၣ်ဒီးဟ့ၣ်မၤစၢၤစၢၤကီးတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ, ဃုန့ၢ်က့ၢ်တၢ်သိၣ်
လိပီးလီၤတဖၣ် ဒီးရဲၣ်ကျဲၤန့ၢ်တၢ်လၢက့ၢ်ဖိသ့ၣ် တဖၣ် ကထီၣ်
ဘၣ်က့ၢ်လၢတၢ်လီၤဘၣ်ဘၢအဂီၢ်, ဃုာ်ဒီးတၢ်လီၤတနီၤလၢကီၢ်
က့ၢ်တဲၣ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲအကလုာ်ကလုာ် မ့ဟဲဘၣ်
သဝီဖိလၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးပူၤသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဆၣ်
အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ပၣ်လီၤသးကျဲၤမုဆူလၢကဂဲၤလီၤသပုၤပုၤဒ်
သိးခါဆူညါစၢၤသ့ၣ်သီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်
ကူၣ်သ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ခွဲးယၢ်အံၤတၢ်ကွဲးပၣ်လီၤ
အီၤလၢပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်မိၢ်ပုၤခိၣ်သ့ၣ်အပူၤတဘျးတီၤဃုာ်
ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်လံာ်ဘိးဘၣ်ရၢလီၤဘၣ်ဃးပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယၢ်
(UDHR) အဆၢဒိၣ်နီၣ်ဂံၢ် (၂၆), ဖိသၣ်ခွဲးယၢ်လံာ်တၢ်အၢၣ်လီၤ
အီၤလီၤ (CRC) အဆၢဒိၣ်နီၣ်ဂံၢ် (၂၈) ဒီး ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်လံာ်တၢ်
အၢၣ်လီၤအီၤလီၤဘၣ်ထွဲဒီး မ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်, ပုၤဂ့ၢ်ဝီဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်
လၢခွဲး ယၢ် (ICESCR) အဆၢဒိၣ်နီၣ်ဂံၢ် (၁၃) သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤ
န့ၣ်လီၤ.^၆ ကီၢ်ပယီၤဆဲးလီၤစုမ့ၢ်ကျဲၤလၢ CRC ဒီး ICESCR လံာ်
တၢ် အၢၣ်လီၤအီၤလီၤခဲဘၣ်လၢအပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်က့ၢ်ကွဲးဖျါဆုံ

ထိပ်ကွဲတပ်ခွဲတပ်ယာ်အိပညီ (General Comment) နီၣ်ဂံၢ် (၁၃)ကွဲးဖျါထီၣ်ဘၣ်ဃး ICESCR အဆာဒိၣ်နီၣ်ဂံၢ် (၁၃)တထံၣ်အံၤအဂ့ၢ် ဒီးမၤဆူၣ်ထီၣ်တပ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ခွဲးယာ် လၢအမ့ၢ်တၢ်အရ့ဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒ်အံၤ “ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်ခံခါလၢလၢအမ့ၢ်ခွဲးယာ်တခါမ့ၢ်ဂ့ၤ ဒီးခွဲးယာ်ရ့ဒိၣ်လၢတအိၣ် တသ့ဘၣ် တဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ခွဲးတပ်ယာ်လၢကဘၣ်ပာ်ကဲပုၤဂၤအတၢ်ခွဲးယာ်သ့ၣ်တဖၣ်” န့ၣ်လီၤ.⁷ အဝဲအံၤ မ့ၢ်ထံကီၢ်ပဒိၣ်မ့ၢ်ဒါလၢကဘၣ်မၤလီၤတံၢ်ဝဲဒ်သီး တၢ်ကပာ်ကဲတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ခွဲးယာ်⁸ ဒီး မိၢ်ပာ်မ့ၢ်တမ့ၢ် ပုၤကွၢ်ထွဲကိၣ်ဖိ ကပာ်ကဲ တၢ်ခွဲးတပ်ယာ်, မ့ၢ်ဒါ ဒီး တၢ်လၢကဘၣ်မၤလၢထီၣ်ပုၤထီၣ်လၢအဖိလံၤသ့ၣ်တဖၣ်နီၣ်န့ၣ်လီၤ.⁹ လံာ်တၢ်ပာ်ဖျါတဘျီအံၤအပူၤပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲ SAC ပယီၤသုးတၢ်ထီၣ်ဒုးကိုတပယုာ်ဃီသ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်မၤပယုဲတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ခွဲးယာ်လၢ အအိၣ်ဖျါတြၢၢ်ကလံာ်လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံာ်ထံးအပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ခွဲးယာ်အံၤန့ၣ်ဘျးစဲလိာ်အသးဒီးပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်အဂၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒ်အမ့ၢ် ခွဲးယာ်လၢကပူၤဖျဲးဒီး တၢ်နီၣ်ဖးတၢ်အဒုၣ်အဆၢ ဒီး တၢ်အိၣ်မူလုလၢထူသန့ခွဲးယာ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. CRC လံာ်တၢ်အာၣ်လီၤအီလီၤပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒ်ဒ် အံၤ “ဖိသ့ၣ်အတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ခွဲးယာ်အံၤန့ၣ်တၢ်ကဘၣ်ဟံးစုန့ၣ်ကျဲအီၤ (...) တၢ်ဒုးဒိၣ်ထီၣ်တၢ်ပာ်ကဲအမိၢ်ပာ်, အနီၣ်ကစၢ် လုလၢထူသန့တၢ်မ့ၢ်တၢ်, ကျိၣ် ဒီးတၢ်ပာ်လုာ်ပာ်ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်” န့ၣ်လီၤ.¹⁰ အနီၣ်နီၣ်န့ၣ်ထံကီၢ်ပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒီးမ့ၢ်ဒါလၢ ကဘၣ်ဟ့ၣ်ကလုာ်ဒုၣ်ဆံးတဖၣ် ‘တၢ်ခွဲးတပ်ယာ်လၢပုၤလၢကမၤလိဘၣ်အနီၣ်ကစၢ်ကျိၣ်ဒ်ဝဲ မ့ၢ်တမ့ၢ်မၤလိဘၣ်တၢ်လၢအနီၣ်ကစၢ်ကျိၣ်’, ဒီး ‘လၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တကပၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘျးဒီးပာ်လီၤလၢကီၢ် ဒ်သီးတၢ်ကဆိၣ်ထွဲဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါ ကလုာ်ဒုၣ်ဆံးဖိအတၢ်စံာ်စါတဲစါ, လုလၢ, ကျိၣ် ဒီးထူသန့တၢ်သ့ၣ်ညါနီၣ်ပာ်သ့ၣ်တဖၣ် ကအိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤလၢအဝဲသ့ၣ်ဟီၣ်က ဝီၤပုၤအဂီၢ်.’ န့ၣ်လီၤ.¹¹ စးထီၣ်လၢ ၂၀၂၁န့ၣ်သုးမိၢ်စိရီၤဟံးန့ၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၢ်ဝဲအလီၤခံ SAC ပယီၤသုးမၤဆူၣ်ကိၣ်ဖိ သ့ၣ်တဖၣ်လၢ

ကလဲၤထီၣ်ကိၣ်လၢအတၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲအဖိလၢသ့ၣ်တဖၣ်အဃိတၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်မၤပယုဲတၢ်တအိၣ်ဒီးတၢ်နီၣ်ဖးတၢ် အဒုၣ်အဆၢတၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၢ်ပုၤန့ၣ်လီၤ.¹²

ဖဲ ၂၀၂၁န့ၣ်န့ၣ် ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဖျါဘီမ့ၢ်စၢ်ဖျိကရၢတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢကီၢ်ကးကရၢ တူၢ်လိာ်ပာ်ပနီၣ်တၢ်စံာ်ညီၣ်ဆၢတံာ်လံာ်နီၣ်ဂံၢ် (၂၆၀၁) လၢအဆူၣ်ထီၣ်ထံကီၢ်ပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢ ‘ကတြီဆၢ, ဒီသဒါ, ပာ်ကဲ ဒီးဆိၣ်ထွဲသန့ထီၣ် တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ခွဲး ယာ်, ဃုာ်ဒီးလီၢ်ကဝီၤလၢစုကဝဲၤတၢ်သဘၣ်သဘုၣ်ကဲထီၣ်သးအလီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်’, ပာ်ကဲပာ်ကျါဝဲ ‘တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်ပာ်ဃုာ် ပာ်ဂီၢ်လၢအဒုးတုၤထီၣ်ထီၣ်ဘးတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢ’ ဒီး ပာ်လုာ်ပာ်ပုၤ ‘တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အတၢ်ကဲဘျးလၢ ပုၤနီၢ်တဂၤစုာ်စုာ် ဒီး ပုၤတဝၢအဂီၢ်အလုာ်အပူၤဒိၣ်တုၤဒေၣ်လဲာ် တၢ်ဆၢတံာ်အလုာ်အပူၤတန့ၢ်ဘၣ်’ အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.¹³ တၢ်စံာ်ညီၣ် ဆၢတံာ်လံာ်နီၣ်ဂံၢ် (၂၆၀၁)တြီတၢ်ဃာ်တၢ်ဃးဃးဘၣ်ဃး ‘တၢ်ထီၣ်ဒုးဃုာ်ဒီး တၢ်မၤပုၤမၤဖုးထီၣ်ဒါတၢ်တပယုာ်ဃီသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ မ့ၢ်လၢအမၤပယုဲထီၣ်ဒါ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်တၢ်တီစၢ်မၤစၢ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိာ်ဘၣ်သဲစးတၢ်ဘျး (IHL) လၢအထီၣ်ဒါကို ဒီးကမ့ၢ်လၢအဘၣ်ထွဲဒီးကိုသ့ၣ်တဖၣ်’ ဒီး ကိးသတြီဃုထီၣ်ပုၤလၢပာ်ဃုာ်ပာ်ဂီၢ်လၢစုကဝဲၤတၢ်သဘၣ်သဘုၣ်အပူၤသ့ၣ်တဖၣ်ကိးဖုဒဲးလၢ ‘ကပတုာ်ကွံာ်တၢ်ထီၣ်ဒုးဒ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ်တဘျီဃီ (...) ဒီး ကကီၢ်သးသုတမၤလၢတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢအဒုးကဲထီၣ်တၢ်တံာ်တံာ်လၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဂီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်.’ န့ၣ်လီၤ. လၢ(၃)န့ၣ်အတီၢ်ပုၤတၢ်တြီမၤတံာ်တံာ် ဒီးတၢ်မၤဘၣ်ဒီထီၣ်ဒါတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့လၢကညီကီၢ်စဲၣ်အပူၤဒ်အမ့ၢ် တၢ်ဘၣ်ပတုာ်ကွံာ်ကို, တၢ်ပညိၣ်ထီၣ်ဒုးထီၣ်ဒါကိုမ့ၢ်တမ့ၢ်ကိုလီၤပုၤဂီၢ်ကွံာ်ဂ့ၢ်ဝီသ့ၣ်တဖၣ်အံၤကဲထီၣ်သးအိၣ်ဒီးဝဲအဖၢမ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

⁶ ၁၉၉၆ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်လံာ်တၢ်အာၣ်လီၤအီလီၤဘၣ်ထွဲဒီး မ့ၢ်ကျိၣ်ဝဲၤကွၢ်, ပုၤဂ့ၢ်ဝီ ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢခွဲးယာ် (ICESCR) အဆာဒိၣ်နီၣ်ဂံၢ် (၁၃) အိၣ်ဖျါဖဲ [https://asean.org/](https://www.ohchr.org/၂၀၁၂န့ၣ် ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်လံာ်ဘိးဘၣ်ရၢလီၤ အဆာဒိၣ် (၃၁-၃)အပူၤ, အိၣ်ဖျါဖဲ<a href=) ...

⁷ ဘၣ်ဃး ICESCR တၢ်ကွဲးဖျါထီၣ်ဘၣ်ခွဲးတပ်ယာ်အိပညီ (General Comment) နီၣ်ဂံၢ်နီၣ်ဂံၢ် (၁၃) အံၤ အိၣ်ဖျါဖဲ <https://www.escr-net.org/resources/general-comment-13-right-education>

⁸ UNRIC, “The right to education”, လၢတၢ်ဖိခိၣ်.

⁹ ၁၉၈၉ ICRC ဖိသ့ၣ်ခွဲးယာ် လံာ်တၢ်အာၣ်လီၤအီလီၤအဆာဒိၣ်နီၣ်ဂံၢ် (၅) အိၣ်ဖျါဖဲ <https://www.ohchr.org>

¹⁰ ၁၉၈၉ CRC ဖိသ့ၣ်လံာ်တၢ်အာၣ်လီၤအီလီၤ အဆာဒိၣ်နီၣ်ဂံၢ် ၁၉(၁)(ဂ).

¹¹ ၁၉၉၂ လံာ်ဘိးဘၣ်ရၢလီၤဘၣ်ဃးကလုာ်ဒုၣ်ဆံးဖိခွဲးယာ်, အဆာဒိၣ် ၄ (၄).

¹² ၁၉၄၉ UDHR အဆာဒိၣ်နီၣ်ဂံၢ် (၂), ၁၉၈၉ CRC ဖိသ့ၣ်လံာ်တၢ်အာၣ်လီၤအီလီၤအဆာဒိၣ်နီၣ်ဂံၢ် (၂), ၁၉၆၆ ICESCR လံာ်တၢ်အာၣ်လီၤအီလီၤအဆာဒိၣ်နီၣ်ဂံၢ်-၂ (၂).

¹³ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်ဘီမ့ၢ်စၢ်ဖျိကရၢတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢကီၢ်ကးကရၢ Resolution 2601, လၢအိးကထိဘၣ် ၂၀၂၁ န့ၣ်.

လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘျၢတၢ်တီၢ်မၤမၤပၤပၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိၣ်ဘၣ်သဲးတၢ်ဘျၢ (IHL) အပူၤတၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၢ်ပၤခိၣ်သ့ၣ်လီၤဆီ¹⁴ ကြီတၢ်ဃာ်တၢ်ထီၣ်ဒုးအကလုာ်ကလုာ်လၢအထီၣ်ဒါကမ္ဘာ် ဒီး ကမ္ဘာ်ဟံၣ်ဃီတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်လီၤက့ၢ်ပီးလီၤ ဒ်အမ့ၢ်က့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ တံၣ်တံၣ်ဖျုၤဖျုၤန့ၣ်လီၤ. က့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ပာ်ပနီၣ်အိၣ်လၢအမ့ၢ် တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆီလီၤအလီၢ်လၢအဒုးအိၣ်ဒုးဆိးဒီးကွၢ်ထွဲဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်လိၣ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ထီၣ်ဒုးက့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ မ့ၢ်တၢ်မၤပယုဲဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်ထီၣ်ဒါဖိသ့ၣ်လၢအမ့ၢ်ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်ပာ်ကဲ ဒီးဒိသဒါအဝဲသ့ၣ်လီၤလီၤဆီဆီလၢဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘျၢသဲးတၢ်ဘျၢအဖီလၢန့ၣ်လီၤ.¹⁵ လံာ်တၢ်ပာ်ဖျါတဘျၢအံၤအပူၤပာ်ဖျါထီၣ်ဒါ SAC ပယီၤသုးပညိၣ်ထီၣ်ဒုးက့ၢ် လၢအမ့ၢ်ကမ္ဘာ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ် ဃုာ်ဒီးဟံၣ်ဃီတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်လီၤက့ၢ်ပီးလီၤဒီးတဒိသဒါကမ္ဘာ် လၢအပာ်ဃုာ်ဒီးဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်မၤပယုဲထီၣ်ဒါ ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘျၢတၢ်တီၢ်မၤမၤပၤပၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိၣ်ဘၣ်သဲးတၢ်ဘျၢနီၣ်နီၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘျၢက့ၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘျၢသဲး (ICL)အဖီလၢန့ၣ် တၢ်ပညိၣ်ထီၣ်ဒုးထီၣ်ဒါတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်ဒိသဒါအိၣ် ဒ်အမ့ၢ် က့ၢ်အံၤ မ့ၢ်တၢ်မၤကမၣ် ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘျၢဒုးတၢ်ယၤက့ၢ်မ့ၢ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဘျၢမိၢ်ပၤခိၣ်သ့ၣ်(Rome Statute)နီၣ်ဂံၢ် ၈(j) (c) (iv),¹⁶ လၢအပာ်ဖျါထီၣ်ဘၣ်ဃးတၢ်ထီၣ်ဒုးကဲထီၣ်သးလၢထံလီၤကီၢ်ပူၤစုကဝဲတၢ်သဘံၣ်သဘျၢဟီၣ်ကဝီပူၤဒီး ပုၤမၤကမၣ်တၢ်ပညိၣ်ဒုးထီၣ်ဒါတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်ဒိသဒါအိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. လံာ်တၢ်ပာ်ဖျါတဘျၢအံၤပာ်ဖျါထီၣ်ဒါ SAC ပယီၤသုးထီၣ်ဒုးက့ၢ်, ဖိသ့ၣ်, က့ၢ်သရၣ်သရၣ်မ့ၢ် ဒီးပုၤတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်တပာ်ကဲဖိသ့ၣ်ခွဲးယာ်, ကမ္ဘာ်ခွဲး ယာ် ဒီးကမ္ဘာ်ဟံၣ်ဃီတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်လီၤက့ၢ်ပီးလီၤခွဲးယာ်တဖၣ်အံၤအဂ့ၢ်အိၣ်ဖျါတြၢ်ကလၢ လၢအအိၣ်ဒီးက့ၢ်ကျဲတၢ်ရဲၣ် လီၤပာ်လီၤအိၣ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးအဃိမ့ၢ်တၢ်မၤပယုဲတၢ်ဒုးတၢ်ယၤက့ၢ်မ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

၅. တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးတဖၣ်

ဆူထံလီၤကီၢ်ပူၤ ဒီးထံဂုၤကီၢ်ဂၤပဒိၣ်တဖၣ်, ကရၢသဘျၢ (NGOs) ဒီး လီၤကဝီပုၤတၢ် (မ့) ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ကရၢကရီ (CSOs/CBOs) သ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်-

- သ့ၣ်ညါပာ်ပနီၣ်SAC ပယီၤသုးမိၢ်စီရိၤတဖၣ်အံၤလၢအမ့ၢ်ပုၤမၤကမၣ်တၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ် တကီၢ်ခါ ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ် ဒီး တၢ်တီၢ်မၤမၤပၤပၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိၣ်ဘၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကိးနးနးကျဲကျဲသ့ၣ်တဖၣ်, ဒီး ပတုာ်ကွံာ် တၢ်တူၢ်လိာ်ပာ်ပနီၣ်အဝဲသ့ၣ် လၢအမ့ၢ်ပုၤတဖၣ်လၢ အဖိမံဒီးသဲးတၢ်ဘျၢ ဃုာ်ဒီးတၢ်ဆဲးလီၤဃုာ်စုမ့ၢ်ကျဲလၢ တၢ်သးလီၤပလိာ်အဂီၢ် ဒီး ဟ့ၣ်လၢအဝဲသ့ၣ် တၢ်အုာ်ကီၢ်နီၣ်တမံလၢတဂ့ၢ်.
- ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဒီးမၤလဲၢထီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘျၢတၢ်ဃိထံသ့ၣ်ညါဂ့ၢ်ဝီအကရၢတဖၣ် အတၢ်တူၢ်မူတူၢ်ဒါ တၢ်မၤသက့ၢ် ဒီးဒုးပုၣ်ဃုာ် ပာ်ဂီၢ်ကညိကလုာ်အတၢ်တူၢ်ဘၣ် တၢ်မၤပယုဲပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယာ်တဖၣ်, ဟံးထီၣ်ဂ့ၢ်ဝီလိာ်ဘၢလိာ်ကီၢ် SAC ပယီၤသုးမိၢ်စီရိၤတဖၣ်အံၤလၢအမ့ၢ်ပုၤမၤကမၣ်က့ၢ်မ့ၢ်ထီၣ်ဒါကမ္ဘာ်တဖၣ် လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘျၢကျိၣ်ပူၤလၢအမ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘျၢက့ၢ်မ့ၢ်က့ၢ်ကျိၣ် (ICC) အပူၤဒ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘျၢတၢ်တီၢ်တြၢ်သဲးကျဲကျဲအိၣ်အသိးန့ၣ်တက့ၢ်.
- လၢတၢ်မၤစၢၤလီၤကွံာ် SAC ပယီၤသုးမိၢ်စီရိၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲဒီးတၢ်ထီၣ်ဒုးကမ္ဘာ်တဖၣ်အဂီၢ်မၤလဲၢထီၣ်တၢ်မၤသကး ကျဲကျဲလၢအမ့ၢ် တၢ်တြီတၢ်ဃာ်ပတုာ်ကွံာ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ တၢ်မၤသကးတၢ်ဒီး SAC ပယီၤသုးမိၢ်စီရိၤအသုးခိၣ် သုးန့ၢ်, တၢ်ဆုာ်သုးကဘီယူၤသိ ဒီးစုကဝဲတၢ်ပီးတၢ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤတက့ၢ်.
- ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢလီၤကဝီပုၤတၢ်လၢအကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဘၣ်ဝဲတၢ်သဘံၣ်သဘျၢသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်, ဃုာ်ဒီး တၢ်မၤစၢၤတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်ပီးလီၤ, တစိာ်တလီၤတၢ်မၤလီၤလီၤ ဒီးနီၣ်သးတၢ်ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘၢလၢ က့ၢ်ဖိဒီးက့ၢ်သရၣ် သရၣ်မ့ၢ်တဖၣ် လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံထံးဟီၣ်ကဝီပူၤအဂီၢ်တက့ၢ်. တၢ်မၤစၢၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤတၢ်တြၢ်ဟ့ၣ်လီၤအိၣ်လီၤလီၤဆူလီၤကဝီပုၤတၢ် (မ့) ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ကရၢကရီဒီးကလုာ်ဒုၣ်တၢ်ကရၢကရီလၢအဟ့ၣ်နီၣ်လီၤတၢ်တီၢ်မၤမၤပၤပၤဂ့ၢ်ဝီကဝီပူၤသ့ၣ်တဖၣ်အစုပူၤန့ၣ်လီၤ.

¹⁴ ICRC လံာ်တၢ်အာ်လီၤအိၣ်လီၤဘၣ်ဃး ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘျၢတၢ်တီၢ်မၤမၤပၤပၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိၣ်ဘၣ်သဲးတၢ်ဘျၢ တၢ်ဘျၢနီၣ်ဂံၢ် (၁) ဒီး (၇), အိၣ်ဖျါဖဲ ihl-databases.icrc.org/en/customary-ihl/v1

¹⁵ ICRC လံာ်တၢ်အာ်လီၤအိၣ်လီၤဘၣ်ဃးဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘျၢတၢ်တီၢ်မၤမၤပၤပၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိၣ်ဘၣ်သဲးတၢ်ဘျၢ တၢ်ဘျၢနီၣ်ဂံၢ် (၁၃၅), လၢတၢ်ဖိခိၣ်.

¹⁶ ၁၉၉၈ ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘျၢက့ၢ်မ့ၢ်သဲးကျိၣ်ပူၤ ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဘျၢမိၢ်ပၤခိၣ်သ့ၣ် (Rome Statute), အဆၢဒိၣ် ၈(j)(c)(iv), အိၣ်ဖျါဖဲ www.icc-cpi.int/.

လံာ်ကုခိဉ်တၢ်ဂီၤတၢ်ကွဲးနီဉ်

တၢ်ဂီၤတၢ်ဘၣ်အံၤဘၣ်တၢ်ဒိန့ၢ်အိၤဖဲလါအိၤကူး ၂၀၂၃ နံဉ်အပူၤ ဖဲ ဆဂ--- သဝီ, မးထီကရူၢ်, ဒွဲဉ်လိကီၢ်ဆဉ်, မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရုၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤအံၤပာ်ဖျါထီဉ်ဝဲပုၤကွဲးဖိတဖၣ်အိဉ်န့ၣ်ဝဲလၢတၢ်ပူၤ ဖဲ SAC သုးခးလီၤဝဲကျိဖးဒိဉ်လၢအဘူးဒီးသဝီအခါန့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ - KHRG)

ကညီဂ့ၢ်ဝိခွဲးယာ်ကရူၢ် (KHRG) အဂ့ၢ်ဖုဉ်ကိာ်

ကညီဂ့ၢ်ဝိခွဲးယာ်ကရူၢ် (KHRG) အံၤဘၣ်တၢ်ဒုးအိဉ်ထီဉ်အိၤဖဲ ၁၉၉၂ နံဉ် ဒီးမ့ၢ်ဝဲလီၢ်ကဝီၤကရၢသဘူတဖုလၢ အာဉ်လီၤ မၤတၢ်လၢ ကမၤဂ့ၢ်ဝိခွဲးယာ်ကရူၢ်အတၢ်အိဉ်သး လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီဉ်ကလံၤထံးအပူၤန့ၣ်လီၤ. KHRG သိဉ်လိဝဲ လီၢ်ကဝီၤကရၢသဝီဖိတဖၣ် လၢကမၤနီဉ်မၤဃါတၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဟီဉ်ခိဉ်ဖိခွဲးယာ်အဂ့ၢ်အကျိၤန့ၣ်လီၤ. KHRG ဘိးဘၣ်ရၢလီၤ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်အံၤ ဒ်သိးကပာ်ဖျါထီဉ်လီၢ်ကဝီၤပူၤ ကမုၢ်တဖၣ်အကလုာ်, အတၢ်တူၢ်ဘၣ်ခိဉ်ဘၣ်, အတၢ်ဘၣ်ယိဉ် ဘၣ်ဘီ ဒီး အတၢ်ထီဉ်တၢ်ပာ်သးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. နဃုထီဉ်သ့ၣ်ညါ ပတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်ဖဲ www.khrg.org အပူၤသ့ဝဲ ဒဉ်န့ၣ်လီၤ.